

Iz dejavnosti komercialnega sektorja sozda Mercator

Franc Prvinšek in Jože Rozman

Razčlenitev preteklega poslovanja, plan za prihodnje leto

Uresničevanje internega komercialnega plana v prvem polletju 1979

Ob zaključku vsakega trimesečja, ko so znani kazalci o internih blagovnih tokovih, skliče komercialni sektor sozda Mercator takoimenovane kvartalne sestanke. Na njih ugotavljajo, kako se izvaja interni komercialni plan v sozdu, ter obravnavajo tiste primere, ki se ne ujemajo z dogovorjeno poslovno politiko za tekoče leto, ugotavljajo vzroke, zakaj dogovorjeno sodelova-

nje ni bilo uresničeno in sprejemajo ukrepe, da se to stori. Na teh sestankih so prisotni tako predstavniki delovnih organizacij – dobavitelj – znotraj sozda kot tudi predstavniki kupcev. Zadnji tak razgovor je bil 14. septembra letos.

Iz poročila o uresničevanju internega komercialnega plana je razvidno, da se sicer interni blagovni tokovi v letošnjem letu poveču-

jejo, z nekaterimi proizvodnimi in grosističnimi organizacijami pa predviden promet ni bil dosežen: – delovne organizacije M-STP Hrastnik, M-Agrokombinat Krško, M-KK Sevnica in M-Pre-skrba Krško ne dosegajo predvidenega prometa s tozdom Grosist iz Ljubljane, ker te organizacije nabavljajo tudi od zunanjega grosista Merx-Celje;

Nadaljevanje na 3. strani

Od 21. do 23. septembra je bilo v Krškem 21. državno tekmovanje oračev. Organizirala ga je republiška zveza ljudske tehnike, pokrovitelj pa je bil Mercator-Agrokombinat Krško. Več o tem in o kmečkem prazniku v Krškem berite na strani 8.
Foto: Jože Rozman

Bombni napad na TMI

Priprave na zaključno vajo-akcijo NNNP so se v Tovarni mesnih izdelkov začele že meseca junija. V juliju so nabavili opremo za ekipo civilne zaščite, to je gasilsko opremo, opremo za ABH enoto ter opremo za reševanje. Zaradi kadrovskih sprememb so nanovo sestavili medicinsko, ABH, veterinarsko, gasilsko, reševalno ter vzdrževalno ekipo, ki so imele pred samo akcijo več vaj.

Odbor za LO (ljudsko obrambo) in DZ (družbeno zaščito) ter štab za CZ (civilno zaščito) in NZ (naro-

Problemski konferenci nov rob

Alenka Srdič – Delovna skupnost SOZD Mercator

Razsežnosti, ki segajo čez okvire sozda

V septembru, natančneje 26. 9. 1979, smo na pobudo republiškega odbora sindikata trgovinskih delavcev Slovenije organizirali razgovor oz. problemsko konferenco, ki je bila namenjena ugotavljanju položaja OZD, združenih v SOZD. Podlaga za razgovor so bile ugotovitve družbenega pravobranilca Slovenije o sozdi v Sloveniji, njihovem organiziranju, oblikovanju in izvajanju medsebojnih odnosov udeleženk in drugih vprašanj, ki so pomembna za tako velike asociacije.

Po končanem razgovoru je bil izrečen namig s strani gostov, da smo o svojih problemih premalo

grajevanja po delu, o katerih pa je bilo govora zelo malo, ker je zmanjkalo časa.

priskrbe surovin. Iz nič kaj razveseljivega položaja bežijo tudi kadri v panoge, ki so bolj donosne.

V sredo, 26. septembra je bil v polno zasedeni sejni sobi Mercator-Embe razgovor o uresničevanju zakona o združenem delu v sestavljenih organizacijah, ki sta ga sklicala republiški odbor sindikata delavcev trgovine Slovenije in koordinacijski odbor zveze sindikatov v sozdu Mercator.

Foto: Jože Rozman.

poglobljeno govorili. To najbrž ne bo res, bolj bo držalo, da so problemi, ki nas tarejo v SOZD Mercator, tako veliki, da skromne štiri ure pač ne zadostujejo, da bi vsem temam, ki smo jih načeli, dali tudi primerno težo in se o njih natančno pogovorili.

Po uvodnih besedah predsednika KO OOZS SOZD Mercator, Franca Skofa, se je razvila diskusija predvsem o naslednjih vprašanjih:

- planiranju poslovnih rezultatov in investicij,
- združevanju sredstev,
- dohodkovnih odnosih ter
- urejanju finančnih odnosov med udeleženkami.

Poleg teh tem sta bili predvideni še dve, in to svobodna menjava dela ter zagotavljanje principa na-

Omejitve v prizadevanjih

Eno izmed vprašanj je bilo, ali imajo dejavnosti v SOZD Mercator res vse možnosti za enakopraven razvoj. Diskutanti iz vrst Mercatorja so menili, da imajo znotraj sestavljene organizacije članice vse možnosti za razvoj in da se ne razvija ena dejavnost na račun drugih, da pa so omejene pri svojih prizadevanjih v okviru gospodarstva kot celote, v panogi, kamor jih uvrščamo. To zlasti velja za mesno-predelovalno industrijo in kmetijstvo ter trgovino na drobno, ki predstavlja pretežni del dejavnosti v SOZD.

Mesna industrija se otepa s problemom cen tako nabavnih kakor prodajnih, z dohodkom, ki ne zadostuje za pokritje obveznosti, in osebnih dohodkov. Logična posledica takega stanja je izguba. Sama proizvodnja zahteva modernizacijo in trajno rešitev problema

Kje se začenja

Druga dejavnost, ki se iz leta v leto srečuje s težavami, je kmetijstvo. Tudi tu bi bila potrebna pametna cenovna in kreditna politika. Sredstva, vložena v kmetijstvo, se počasi vračajo, zato kreditni pogoji, ki veljajo za druge dejavnosti, (za kredite za osnovna sredstva veljajo poprečna odplačilna doba 6 let in obrestna mera 8%) sploh ne ustrezajo oz. jih organizacije v kmetijstvu ne zmorejo. Večina Slovencev je polkmetov, ki v razmerah, kakršne so zdaj, ko so velike možnosti zaposlovanja in lažjega zaslužka v industriji, opuščajo intenzivno obdelovanje zemlje in vlaganja v živinorejo in poljedelstvo, ki so z vidika tega trenutka gledane, nerentabilne. Množica kooperantov ob sedanjih možnostih pridobivanja dohodka v tej dejavnosti ni zainteresirana niti za rejo goveje živine, še manj

pa za prašiče. Posledice opuščanja te proizvodnje so daljnosežne. Prizadeta je mesna industrija, v končni fazi pa tudi preskrba potrošnikov.

Kdo naj uredi stihijo

Tretja dejavnost, ki se spopada s problemi, je trgovina na drobno. To tare predvsem v osrednji Sloveniji problem kadrov. Diskutant iz Tržiča, tov. Gradišar, je lepo povedal, da pred časom nismo imeli objektov, da bi zaposlili trgovinske delavce, ki so prihajali iz uka, danes pa imamo objekte, delavcev pa ne, ker bežijo v dejavnosti, kjer ni popoldanskega dela in kjer ni dežurstev. V trgovini so zaposlene pretežno ženske, ki so jim taki delovni pogoji v veliko breme, pogosto pa se otepajo še s problemom otroškega varstva. Udeleženci razgovora, člani sindikata v SOZD Mercator so postavili predstavnikom republiškega sindikata delavcev v trgovini vprašanje, kdo bo poskrbel za to, da se bodo delavci res zaposlovali v dejavnostih, kjer so se izučili, in ne v samoupravnih interesnih skupnostih. V Ljubljani je ta problem postal že tako žgoč, saj imamo prav v sedanjem času nekaj novih objektov, ki pa jih ne moremo odpreti zaradi pomanjkanja kadrov.

Veliko časa v razgovoru smo posvetili tudi planiranju, združevanju sredstev in dohodkovnim odnosom. Vse te dejavnosti v SOZD se intenzivno odvijajo med udeleženkami znotraj delovnih organizacij med posameznimi TOZD, med delovnimi organizacijami znotraj SOZD in med udeleženci v sestavljeni organizaciji ter organizacijami, ki niso vključene v našo asociacijo. Seveda tudi tu nastopajo težave, vendar jih preko samoupravnih organov in komisij ter strokovnih služb skupno rešujemo.

Iz diskusije je bilo jasno razvidno, da je sestavljena organizacija življenjska tvorba, ki je sposobna reševati vprašanja, ki se pojavljajo vsakodnevno, ne more pa vplivati na sistemske rešitve, ki so v okviru tistih dejavnosti, ki smo jim posvetili toliko časa v diskusiji, zelo pomembne. Od forumov, katerih predstavniki so bili prisotni, pričakujemo, da bodo ta vprašanja rešili oz. jim dali v širši slovenski javnosti težo, ki jo zaslužijo.

dno zaščito) sta se sestala 28. septembra in sprejela načrt predvidenih akcij oz. dodelila naloge načelniku NZ, poveljniku CZ ter vodjem posameznih ekip.

Kako je potekala akcija 29. septembra?

Ob 6.05 je vodja obrambnih priprav v tozdu TMI objavil vsem podrejenim, da je TMI v mobilnem stanju in odločil, da se takoj skliče odbor za LO in DZ in štab za CZ in NZ na skupni sestanek, ter ukrepata po varnostnemu in obrambnemu načrtu. Dežurna služba je bila zadolžena, da sprejema in odpošilja poročila ter prenaša morebitne naloge, načelnik NZ pa je po varnostnemu načrtu zavaroval objekte tozda.

Akcija CZ se je pričela ob 9.15 po bombnem napadu, v katerem so bile poleg rušilnih uporabljene tudi zažigalne bombe, ki so zanimali požar v skladišču sena, skladišču trajnih izdelkov in na dvorišču ob hlevih. Del gasilske ekipe je takoj prodril do skladišča, kjer je hidrant. Zaradi gostega dima so morali gasilci pri požarih v obeh skladiščih uporabiti plinske maske. Na pomoč sta priskočili tudi medicinska in reševalna ekipa, ki sta pomagale ponesrečencema: prvi si je zlomil nogo, drugi pa je imel močne opekline po obrazu. Na dvorišču ob hlevih je gorel električni vod, ki so ga pogasili s peno in prahom.

Razburjenje ob bombnem napadu sta hotela izkoristiti dva diverzanta. Prvi je v delavnici mesnih izdelkov ukradel šunko in jo tudi odnesel, drugi pa se je hotel pretihotapiti v kurilnico in tam podtakniti peklenski stroj, vendar so ga člani narodne zaščite pri tem ujeli.

Odbor za LO in DZ in štab za CZ in NZ sta po koncu vaje kljub nekaterim manjšim, vendar nepomembnim napakam, dala priznanje vsem sodelujočim ekipam za njihovo požrtvovalnost in zavest, ki so jo pokazali v akciji.

Zaključna vaja ne pomeni konec dela

Tako je potekala akcija NNNP v Tovarni mesnih izdelkov v Ljubljani. Podobne vaje so bile tudi v drugih tozdih in delovnih organizacijah tako v Ljubljani kot izven nje. Posebej lahko omenimo do-

Nadaljevanje na 2. strani

GLASILO DELAVCEV IN ZDRUŽENIH KMETOV
LETO XVI Ljubljana, oktober 1979 št.: 10

Priprave in akcija »Nič nas ne sme presenetiti«

Bombni napad na Tovarno mesnih izdelkov

Nadaljevanje s 1. strani

bro pripravljene in izvedene vaje v tozdu Grosist in hladilnici Zalag.

29. september, dan akcije velja kot preizkus dela skozi vse leto. Osnovne naloge v sozdu Mercator so bile: izpopolniti obrambne načrte delovnih organizacij in tozdov, izdelati varnostne načrte in usposobiti enote narodne zaščite ter oblikovati ter materialno opremiti enote civilne zaščite v nekaterih tozdih. Delo odborov za ljudsko obrambo in družbeno zaščito v Mercatorjevih tozdih in delovnih organizacijah je bilo skozi vse leto pestro in plodno, pokazala se je odgovornost vseh, ki so pri tem

sodelovali. Priprave za končno vajo 29. septembra so stekale smiselno vez med tozdi in krajevnimi skupnostmi kot osnovnimi celicami. Prav ta akcija je pokazala, da so se uskladili obrambni načrti med tozdi in krajevnimi skupnostmi, da so se točno določile naloge tozdov v posameznih krajevnih skupnostih, kar je bila hiba v letih nazaj.

Za konec še apel: zaključna vaja NNNP ne pomeni konec dela in prizadevanj, pač pa je prerez skozi preteklo delo in hkrati spodbuda za jutrišnje.

Tekst in foto: Jože Rozman

Z akcije NNNP

Jože Renar – M-Rožnik, TOZD Grmada

Tudi v Grmadi pripravljani

Akcija »Nič nas ne sme presenetiti« je temeljito prodrla tudi v kolektiv tozda Grmada. Aktiviral se je najprej štab za LO in DSZ, z vsemi družbenopolitičnimi organizacijami. Ta se je posebej sestal in napravil program. Glede na posebnosti delovanja naše TOZD, poslujemo namreč na območju štirih občin in 34 krajevnih skupnosti, smo soglasno sklenili, da se naše enote – prodajalne povežejo s krajevnimi skupnostmi. V ta namen smo vsem KS, kjer poslujemo, ponudili osnutek samoupravnega sporazuma in posebej pismeno obrazložili naše zamisli, kako naj bi se kolektivi naših prodajal vključili v SLO, DSZ in CK na terenu.

Člane kolektiva smo o tem obvestili preko poslovdij, ki so bili z akcijo »nič nas ne sme presenetiti« seznanjeni na poslovdskem sestanku. Tu smo se o aktivnosti podrobno pogovorili. Med drugim je bilo še posebej poudarjeno: V to veliko akcijo se vključujemo vsi poslovdje. V poslovalnicah bomo kolektivom tolmačili namen akcije in z lastnim delom in zgledom pokazali, kaj je potrebno v taki akciji.

Res je, da so že minila leta, odkar se je končala druga svetovna vojna. Toda na žalost ugotavljamo, da nevarnost vojn še zdaleč ni minila. Razmere v svetu so vse prej kot ustaljene.

Tudi Jugoslovani nismo nedotakljivi. Živimo na strateško izredno občutljivem delu sveta. Vsako našo neaktivnost takoj in z veseljem opazujejo naši sovražniki. Tovarišice in tovariši se moramo tega vedno zavedati, zato bodimo stalno budni in pripravljani, upreti se vsakemu napadalcu, pa naj pride iz katerekoli strani.

Dejstvo je, da smo vsi Jugoslovani, na čelu z Maršalom Titom, aktivni borci za mir in blagostanje vseh narodov. To smo že ničkolikokrat dokazali, od zmagovite NOV, uspešne borbe proti informbiroju, do izrednih uspehov in aktivnosti v nevrščenem gibanju.

Naši politični cilji so zelo jasni: enakopravnost, samostojnost, nevmešavanje v zadeve drugih, nedotakljivost meja, protiblokovska usmerjenost.

S takšno politiko si je naša država pod vodstvom Maršala Tita ustvarila velikanski ugled.

Občutek imamo, da še vedno premalo vemo, s kakšnim orožjem je Jugoslavija dosegla tako velike uspehe. Zanesljivo, da s topovi in tanki ne, temveč z edinim nepremagljivim orožjem, z moralno, s pošteno moralno, katera sloni na vsestranski poštenosti med narodi in

državami. Z isto poštenostjo smo zmagovali in zmagali med NOV.

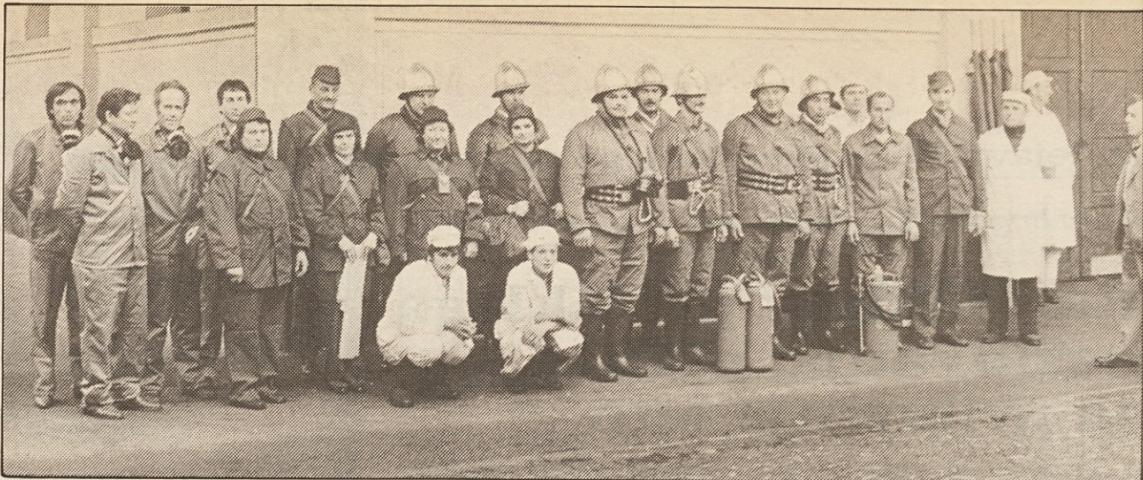
Resnica in poštenost počasi, toda vztrajno zmagujeta. Naša naloga je, da smo na tem področju vsak dan bolj aktivni, saj bomo le tako bolj uspešni, bolj zadovoljni in vsestransko materialno in duhovno bolj bogati.

Uspešne predpriprave so bile kritičnega dne, 29. septembra letos preverjene. Akcija v TOZD se je približno takole odvijala: vsi zaposleni so bili na svojih delovnih mestih.

Štab za LO in DSZ je preiskusil svojo aktivnost. Vsi člani so se v določeni uri zbrali, preizkusili kurirsko službo, ki je hitro in uspešno delovala, saj je kljub nekaterim težavam hitro vzpostavila zvezo z Domžalami in Gornjim Gradom. Na področje Ljubljane smo poslali dve patroli, ki sta si temeljito ogledali številne naše trgovine-namišljene ogrožene objekte. Povsod sta ugotovili, da so naše delavke in delavci aktivno sodelovali s KS. V nekaterih trgovinah so ponazorili bombne napade, v drugih potrebe, v tretjih poplave itd.

Skratka, akcija so vsi razumeli kot nujno potrebno dejanje za utrditev naše družbenopolitične in obrambne sposobnosti. Prva patrola se je vrnila pravočasno, druga z malce zamude, ker je naletela na »porušene« ceste.

Ob zaključku je štab za LO in DSZ soglasno ugotovil, da je akcija NNNP pri TOZD Grmada dobro uspela. Posebno smo lahko bili zadovoljni, da smo se uspeli dobro povezati s KS. Bilo je tudi nekaj pomanjklivosti, kot naprimer prešibka povezanost s poslovalnicami v Domžalah in v Gornjem Gradu. V ta namen smo že sprejeli ustrezne sklepe, po katerih bomo pomanjklivosti odpravili. Skratka, pridobili smo si nove izkušnje, ki jih bomo v bodočih akcijah koristno uporabljali.

Udeleženci zaključne vaje v Tovarni mesnih izdelkov.

Odbor in štab sta skrbela, da je akcija potekala kar najboljše.

Medicinska in reševalna ekipa pomagata ponesrečencu.

Akcija NNNP v Mercatorju

Janez Remškar – M-Velepreskrba, TOZD Grosist

Delavci skladišča so pripravljani

Tudi v našem skladišču smo se vključili v akcijo NNNP. Z veliko resnostjo smo se akcije tudi lotili. Delovno soboto smo na račun akcije prestavili.

Ob sedmih zjutraj se je zbrala celotna skupina, pripravljena za akcijo. Skupino je vodil tov. Šintler, seveda z vsemi ustreznimi pomočniki.

Delovale so: gasilska ekipa, ekipa prve pomoči in pa nekatere komisije, ustanovljene na samem območju skladišča oz. potresnega območja. Za dostop do skladišča je skrbela narodna zaščita. Kakšna sta hitrost in pripravljenost re-

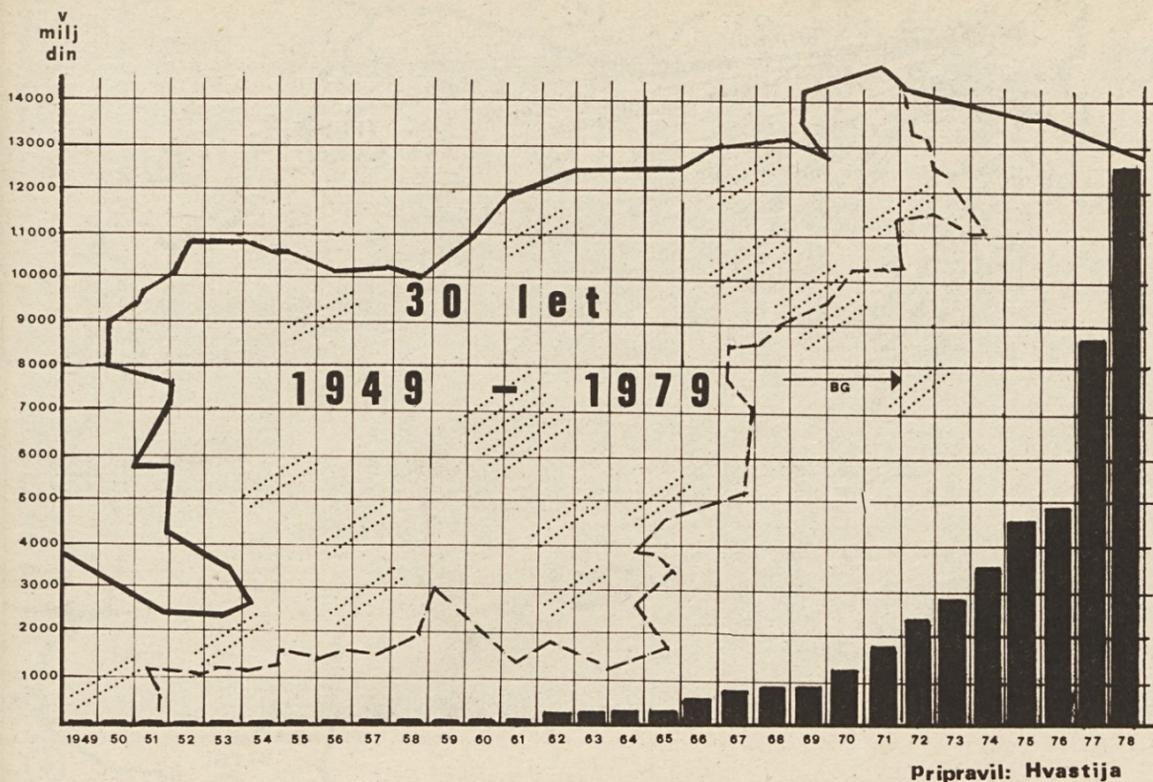
ševalcev in gasilcev, se je pokazala ob opravljanju naloge. Eni so odšli pomagat v KS Milan Česnik, gasilci pa na Aškerčevo 3.

Ugotovljeno je bilo, da je pripravljenost okoli ekip solidna in tudi ostali so se izkazali. Naloga je v našem skladišču popolnoma uspela, saj smo se je vsi resno lotili. Dan smo izkoristili še za sejo DS in IOZS TOZD Grosist.

Akcija se je končala.

Blagovni promet SOZD MERCATOR

Planiranje

Informacija z razgovora s predstavniki ZSS in GZS

Smernice v vseh tozdih še letos na referendumu

V začetku septembra je bilo na sedežu SOZD Mercator srečanje med predstavniki republiških organov – Zveze sindikatov in Gospodarske zbornice – o poteku planiranja v Mercatorju. S tega razgovora vam posredujemo izhodiščno informacijo o poteku planiranja, ki jo je podal direktor razvojno-planskega sektorja Jože Čandek, da bi vas še enkrat spomnili na naloge in roke.

Udeležence sporazuma o združitvi v SOZD Mercator so se dogovorile med ostalimi zadevami, ki se opravljajo skupaj, tudi za **skupno planiranje**. Način planiranja je opredeljen s Samoupravnim sporazumom o osnovah plana. Besedilo obeh je izšlo v posebni brošuri izdaji časopisa »Mercator« letos junija.

Določila o planiranju v Samoupravnem sporazumu o združitvi v SOZD Mercator opredeljujejo:

- da delavci preko enotnih načel planiranja uresničujejo v odnosih medsebojne odvisnosti in sodelovanja: ekonomsko in družbeno kontrolo med celoto družbene produkcije; usklajevanje odnosov pri pridobivanju in razporeditvi dohodka in celovit razvoj družbeno ekonomskih socialnih in drugih samoupravnih odnosov in interesov delavcev v DO, združenih v SOZD;

- način poteka usklajenega planiranja: Delavci TOZD in enovitih DO sprejmejo smernice in elemente z referendumom, na podlagi poprejšnje obravnave; tako sprejete smernice in elementi (to je temeljni plana) so podlaga za oblikovanje in sprejemanje samoupravnih sporazumov o osnovah planov DO oziroma SOZD;
- določila glede vsebine planiranja SOZD Mercator;
- kdo je zadolžen za sprejem sklepa o pripravi plana in postopek sprejemanja samega plana;

- roke in odgovorne službe za pripravo strokovnega gradiva na podlagi delovnega programa, ki ga sprejme IO DS SOZD Mercator;
- določilo, da udeležence SOZD Mercator izvajajo srednjeročni program po letnih etapah (letni plan SOZD).

Na nivoju SOZD imamo pripravljene naslednje dokumente za plansko obdobje 1981–1985:

- sprejeti sklep o pripravi srednjeročnega plana;
- sprejeti delovni program o pripravi plana;
- v končni fazi je priprava analize preteklega razvoja in razvojne možnosti sozda kot posameznih dejavnosti v okviru SOZD.

Na podlagi sprejetih delovnih programov imamo v SOZD Mercator določeno, da v tem in prihodnjem letu opravimo:

v 1. polletju 1979:

1. analiza uresničevanja plana v vsaki TOZD in enoviti DO SOZD Mercator v obdobju 1976–1979, z oceno možnosti razvoja v letu 1980,

2. analiza možnosti razvoja vsake TOZD in enovite DO v obdobju 1981–1985;

3. priprava osnutka smernic in elementov ter njegovo posredovanje v poprejšnjo obravnavo delavcem TOZD in enovitih DO SOZD Mercator;

v jeseni 1979:

4. sprejem smernic in elementov (to je temeljev plana) z referendumom v vsaki TOZD in enoviti DO;

v začetku leta 1980:

5. osnutki samoupravnih sporazumov o temeljnih planov DO, v katerih sestavu so TOZD, in osnutek Samoupravnega sporazuma o temeljnih plana SOZD Mercator ter njihovo usklajevanje.

do 1. polletja 1980:

6. osnutki planov TOZD, enovitih DO in SOZD Mercator;

v jeseni 1980:

7. sklepanje samoupravnega sporazuma o temeljnih planov delovnih organizacij, v katerih sestavu so TOZD, in SOZD Mercator ter sprejem predlogov planov TOZD in DO ter SOZD Mercator.

Pri pripravljavanju planskih dokumentov nekoliko zaostajamo, in to zaradi:

- neusklajenega poteka del tako v republiki kot v občini (nepravočasno sprejeti predpisi);
- pomanjkanja ustreznih strokovnih kadrov, tako v DO kot v SOZD;

- velikega števila TOZD in DO v SOZD Mercator, ki poslujejo na področju SO občin, ki imajo zelo različne interese in ambicije, ki jih je potrebno uskladiti.

Franc Prvinšek in Jože Rozman

Razčlenitev preteklega poslovanja, plan za prihodnje leto

Nadaljevanje s 1. strani

– poslovanje med tozdom Grosist iz Postojne in tozdi Preskrba (Tržič), Golovec (Ljubljana) in Grmada (Ljubljana) se povečuje skladno s planom, z organizacijami M-STP Hrastnik, M-Preskrba Krško, M-KK Sevnica, M-Rudar Idrija, TOZD Veleblagovnica Beograd, TOZD Standard Novo mesto, TOZD Trgopromet Kočevje pa ni zadovoljivo;

– poslovanje med delovno organizacijo M-Sadje zelenjava in M-Nanos Postojna, M-Rožnik Ljubljana, M-Preskrba Krško ter M-Rudar Idrija se je v tekočem letu zadovoljivo povečalo, medtem ko bi morale nekatere organizacije na Dolenjskem (TOZD Standard, TOZD Trgopromet, TOZD Metlika) in v severno-vzhodni Sloveniji (MIP Ptuj, M-Sloga in M-Potrošnik) več nabavljati pri M-Sadju zelenjavi.

Zaradi bistvenega odstopanja v poslovanju s svežim sadjem in zelenjavo med maloprodajo MIP Ptuj in M-Sadjem zelenjavo, so imeli predstavniki obeh organizacij 5. oktobra poslovni razgovor, na katerem so sprejeli naslednji sklep: minimalne dnevne dobave svežega sadja in zelenjave morajo znašati 5000 kg dnevno v povprečju enega meseca, da bo ta količina ekonomsko opravičevala dostavo blaga iz Ljubljane na področje maloprodaje v severno-vzhodni Sloveniji

– organizacije M-Zarja, M-Potrošnik in M-Jelša dosegajo plan z organizacijo MIP TOZD Veleprodaja, medtem ko ga M-Sloga in M-Univerzal ne dosegata in se morata zato preusmeriti od Potrošnika iz Murske Sobotice na MIP, TOZD Veleprodaja Ptuj;

– tudi v prvem polletju 1979 je bilo v prodaji tozda TMI iz Ljubljane 60 odstotkov svežega mesa, kar je seveda vplivalo na slabše poslovne rezultate. Zato še vedno veljajo v poslovanju z maloprodajo nižji rabati za sveže meso, maloprodaja pa naj hkrati poveča

odjem razpoložljivih mesnih izdelkov TMI;

– poslovanje s tozdom TMI iz Postojne v prvem polletju ni bilo zadovoljivo, zato naj vse organizacije, ki poslujejo na debelo, vključijo v prodajni program mortadelo in kraške mesne specialitete Tovarne mesnih izdelkov iz Postojne;

– kljub dogovoru z delovno organizacijo M-Emba nekatere organizacije (TOZD Izbira Postojna, TOZD Trgovina Rakek in TOZD Preskrba Portorož iz delovne organizacije M-Nanos, MIP Ptuj, M-STP Hrastnik, M-Preskrba Krško) nabavljajo čaje, dišave, začimbe in servirni sladkor pri zunanjih dobaviteljih, čeprav ima M-Emba tega blaga dovolj. Nesprejemljivo je, da navedene organizacije nabavljajo pri zunanjih proizvodnih organizacijah zlasti tiste izdelke, pri katerih potrošnik ne more vplivati na izbiro blagovne znamke ter na ta način povzročajo odliv dohodka izven sozda. Zato so se na komercialnem sestanku 14. septembra prizadeti dogovorili, da začnejo omenjene organizacije takoj nabavljati tovrstno blago pri M-Embi.

Dogovor o izdelavi in sprejemu komercialnega plana za leto 1980

Iz izkušenj v dosedanjem poslovanju vemo, da so bili komercialni plani za naslednje leto sprejeti prepozno, kar je bil vzrok za zapoznelo zaključevanje blagovnih potreb z dobavitelji. Večje in poslovno urejene proizvodne organizacije načrtujejo svojo letno proizvodnjo že sedaj, ravno tako nekatere večje trgovske organizacije v Jugoslaviji zaključujejo pogodbe za naslednje leto v tem letu. Zato je komercialni sektor sozda Mercator predlagal, da se letne pogodbe z dobavitelji za poslovno leto 1980 sklepajo že v decembru. Vsem organizacijam je zato za pripravo komercialnega plana za leto 1980 poslal pismena navodila z

Nadaljevanje na 4. strani

Analiza uspešnosti poslovanja OZD v prvem polletju 1979

Izhodišče ima v bilancah uspeha s posebnim poudarkom na spremljanju in analiziranju razlike v ceni kot osnovni in izhodišču za vso nadaljnjo politiko trgovskih OZD. To je pomembna informacija za nadaljnje delo komercialne službe SOZD in obenem kazalec, kako velik vir je ustvarjen v posamezni TOZD za dobro in gospodarno politiko.

Drugi del analize primerja rast celotnega prihodka in razlike v ceni v odnosu do osebne in skupne porabe na eni strani in doseženih sredstev gospodarne politike na drugi strani. Ta analiza zajema trgovski del SOZD Mercator, ki je razdeljen v tri osnovne skupine, ki so med seboj primerljive:

- a) trgovina na veliko,
- b) trgovina na veliko in malo,
- c) trgovina na malo.

Analiza uspešnosti poslovanja v prvem polletju 1979 kaže naslednje rezultate:

- porast celotnega prihodka glede na preteklo obdobje za 24% je v okviru planskih predvidevanj;
- padec celotnega prihodka beleži le Mercator-Nanos, TOZD Indus Koper, ki v tekočem obdobju izkazuje negativne rezultate;
- skupna razlika v ceni je glede na preteklo obdobje narasla za 34%, od tega redna razlika v ceni za 39%, medtem ko izredni prihodki naraščajo bolj umirjeno. Zanimiva je ugotovitev, da skupna razlika v ceni hitreje narašča kot celotni prihodek zlasti pri trgovini na veliko, ki beleži še posebno ugodno strukturo redne razlike v ceni in porast celo za 65%. V celoti lahko ugotovimo, da smo dosegli v trgovski dejavnosti ugoden in pozitiven premik razlike v ceni, kar nam kaže tudi skok od 14,5% v preteklem obdobju na 15,4% od celotnega prihodka v prvem polletju leta 1979. Tak premik je nedvomno dokaz kvalitetnega dela na tem področju.

Razporejanje dohodka po skladih

Minimalna amortizacija se giblje v okviru zakonskih določil in znaša 0,6% od celotnega prihodka. Prav tako so zakonsko zagotovljena tudi sredstva za rezervo, to je 2,5% od ustvarjenega dohodka oziroma 0,3% celotnega prihodka.

Delež čistega dohodka za poslovni sklad se je v celoti povečal za 65%, kar je odraz gospodarnejše politike v temeljnih organizacijah. Ko smo pri analiziranju poslovanja v letu 1978 ugotavljali prelivanje dela čistega dohodka v sklad za osebno in skupno porabo, lahko ob polletju 1979 ugotovimo, da je delež poslovnega sklada za 20% večji od deleža sredstev skupne porabe, kar je zadovoljiv dokaz dolgoročnega načrtovanja poslovne politike. Zanimariti ne smemo povečanja amortizacije nad predpisanimi minimalnimi stopnjami, kar nam predstavlja pomembno in željeno povečanje reprodukcijskih sredstev. To je v tekočem obdobju še posebej opazno pri DO Rožnik.

Z rezultati poslovanja v I. polletju 1979 smo trenutno lahko zadovoljni, saj beležimo več pozitivnih premikov v poslovanju, kar pa nas ne sme uspavati v nadaljnjem poslovanju.

Nada Horvat

Aforizmi

Zanj obstajata le dve mišljenji: njegovo in – napačno.

Če je preveč strahu – kaj je s svobodo?

Rad ima kritiko, kadar kritizira druge.

Naši delegati so kot vulkani: so tudi aktivni.

Simon Bošnjakov

Iz dejavnosti komercialnega sektorja sozda Mercator

Franc Prvinšek in Jože Rozman

Razčlenitev preteklega poslovanja, plan za prihodnje leto

Nadaljevanje s 3. strani

izhodišči in smernicami za pripravo plana, pregled dobaviteljev, ki združujejo investicijska sredstva z navedbo stopnje rasti sodelovanja s posameznim dobaviteljem, obrazce za pripravo internega plana nabave in prodaje znotraj sozda ter obrazec za pripravo finančnega in količinskega komercialnega plana z zunajimi dobavitelji za leto 1980.

Na komercialnem sestanku 14. septembra so bili v zvezi s tem sprejeti naslednji sklepi:

vse organizacije so dolžne, da upoštevajoč pismena navodila o pripravi plana in prejete obrazce, pripravijo komercialni plan za svojo organizacijo najkasneje do 15. oktobra ter pošljejo predlog plana komercialnemu sektorju sozda. (Ta rok je že mimo, v komercialnem sektorju pa ugotavljajo, da nekaj organizacij svojih predlogov še ni poslalo - TOZD Trgopromet Kočevje, M-Agrokombinat Krško, TOZD Conimex Ljubljana - več OZD pa je poslalo nepopolne obrazce, nekateri celo z netočnimi podatki);

komercialni sektor mora na osnovi prejetih predlogov plana organizirati regionalne sestanke za uskladitev notranjega in zuna-

njega komercialnega plana za leto 1980. Rok za uskladitev je 10. 11. 1979;

uskajeni komercialni plan sozda se sprejme najkasneje do konca novembra. Komercialni sektor v mesecu decembru na osnovi sprejetega plana sklepa proizvodno-prodajne plane in okvire pogodbe z dobavitelji za leto 1980;

vse organizacije se obvežejo, da bodo pri pripravi predloga komercialnega plana za leto 1980 upoštevale izhodišča in smernice, ki so jih prejele v pisni obliki, ter da bodo zlasti pri pripravi notranjega komercialnega plana upoštevale sprejete smernice, da bi se tudi v letu 1980 kar najbolj povečalo notranje medsebojno sodelovanje;

upoštevajoč pregled dobaviteljev, ki združujejo investicijska sredstva za uresničitev razvojnih programov sozda Mercator, se vse organizacije obvežejo, da bodo pri pripravi plana za leto 1980 upoštevale stopnje rasti sodelovanja s temi dobavitelji;

za organizacije, ki ne bodo poslale predlog komercialnega plana v navedenem roku, bo pripravil plan komercialni sektor sozda brez predhodnega usklajevanja s prizadeto organizacijo.

Iz dela poslovnega odbora M-IB

Draga Vaupotič

V novembru bo zbor banke

Po daljšem premoru se je v torek, 25. septembra, zopet sestal poslovni odbor Mercator-Interne banke. Kot običajno je tudi tokrat obravnaval zahteve za odobritev oz. podaljšanje kratkoročnih kreditov. Odobril je za 46,540.000 din kratkoročnih kreditov za dobo od enega do treh mesecev in dovolil avaliranje menic za 9,341.633,35 din.

S področja investicijske izgradnje so člani poslovnega odbora obravnavali le zahtevek za koriščenje združenih sredstev za investicijo: izgradnjo gostinsko-trgovskega objekta v Šmarjah pri Jelšah. Ker je investicija v srednjeročnem programu razvoja SOZD Mercator in v operativnem planu za leto 1979 in ker Mercator - Jelša redno združuje sredstva za investicije, je bilo odobreno za izgradnjo gostinsko-trgovskega centra 6.009.197 din združenih sredstev.

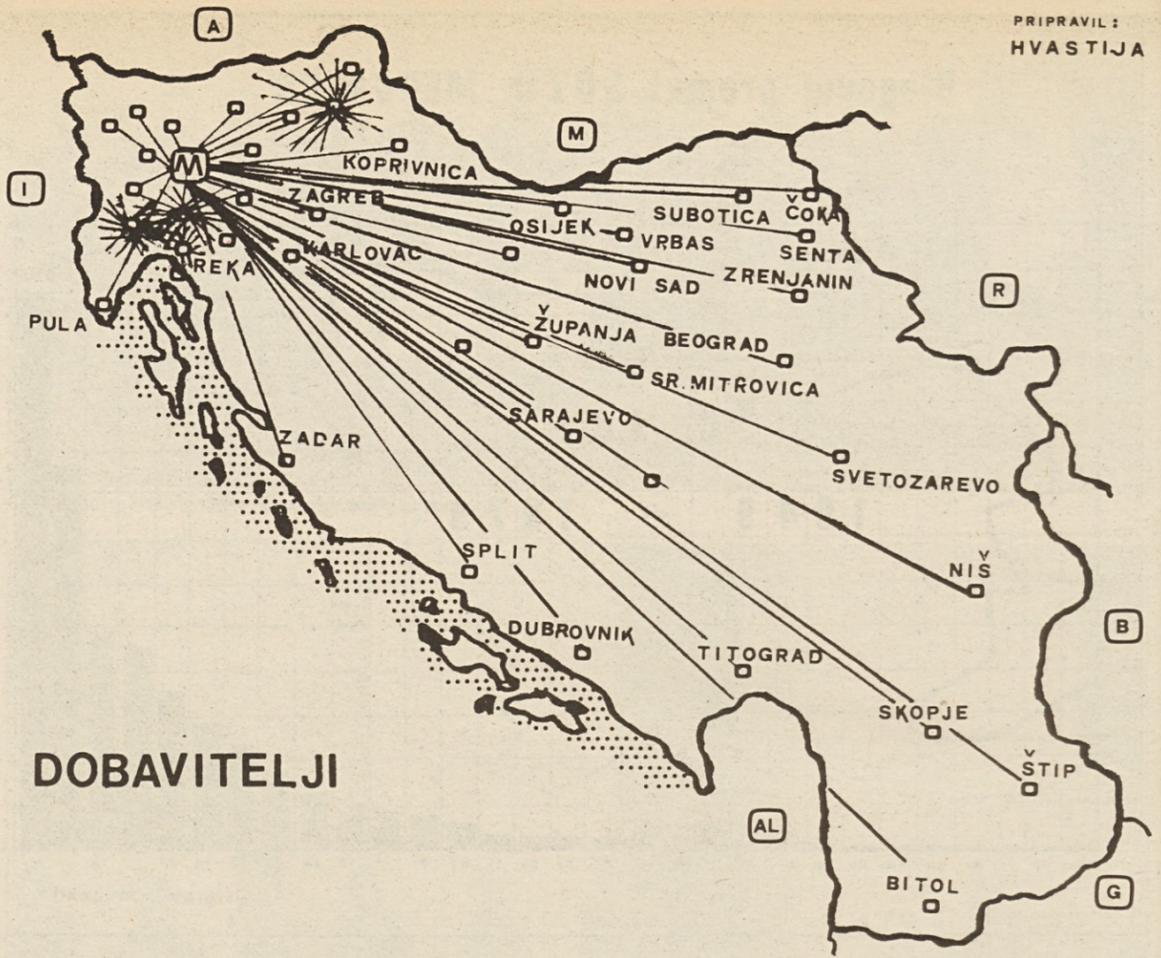
Z ozirom na to, da Ljubljanska banka, Gospodarska banka Ljubljana od aprila pa do danes še ni odobrvala nikakršnih kreditov za investicije in da bi investitorji lahko pričeli s pripravljanimi deli, je poslovni odbor začasno odobril garancije za zagotovitev sredstev investitorju Mercator-HG, TOZD Ilirija, Ljubljana, za adaptacijo gostišča Katrea v Ljubljani in investitorju Mercator-Rožnik, TOZD Grmada, Ljubljana, za izgradnjo samopostrežne prodajalne v Črnučah.

Poslovni odbor je obravnaval tudi delovni osnutek Pravilnika o dajanju avalov in garancij ter eskontiranju menic in delovni osnutek Samoupravnega sporazuma o oblikovanju in uporabi prihodkov ter razporejanju skupnega dohodka Mercator-Interne banke ter sklenil dati oba samoupravna splošna akta v poprejšnjo obravnavo do 25. oktobra 1979.

Poslovni odbor bo nato oba akta uskladil s prispelimi pripombami in predlogi. Pravilnik o dajanju avalov in garancij ter eskontiranju menic bodo sprejemali delegati na zboru Mercator-Interne banke, Samoupravni sporazum o oblikovanju in uporabi prihodkov ter razporejanju skupnega dohodka

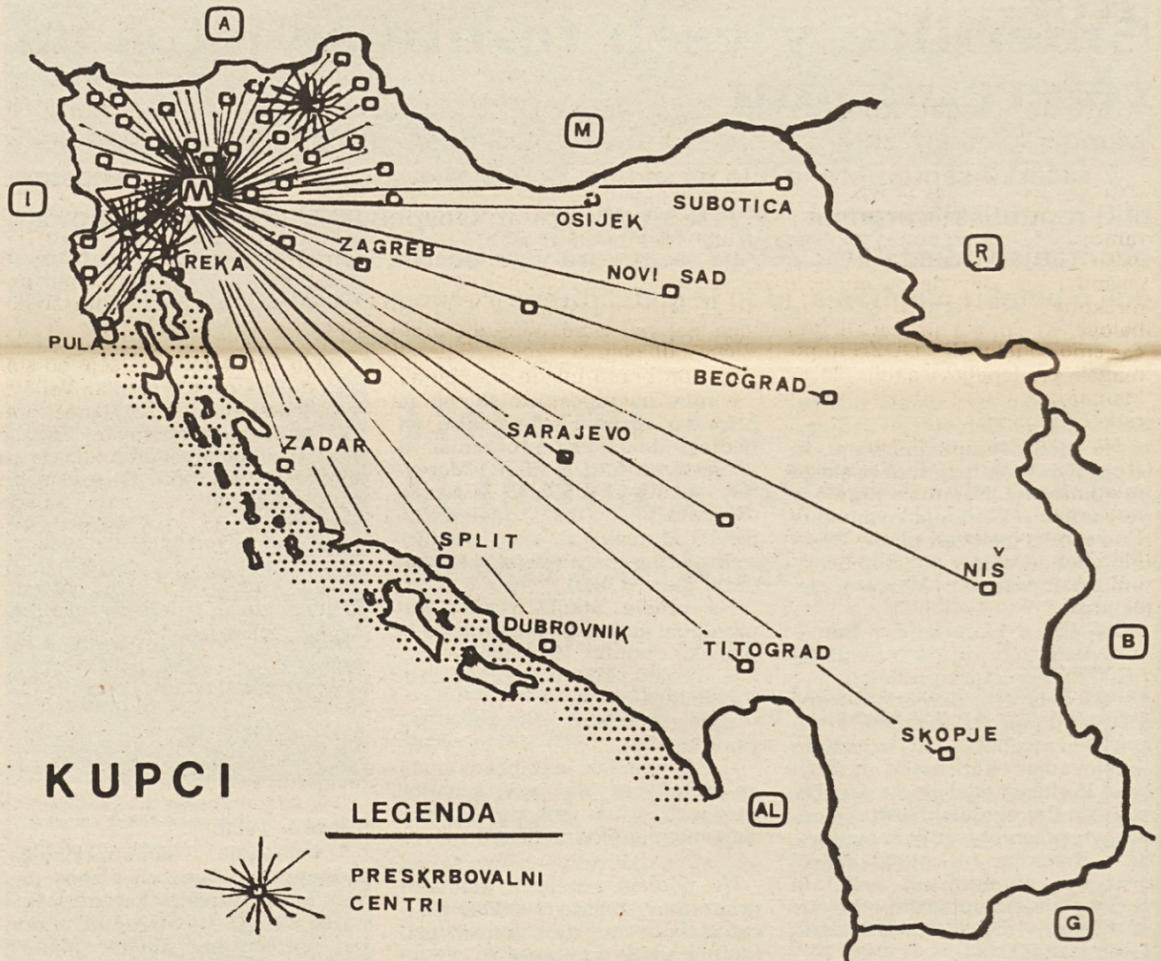
pa delavci v TOZD oz. DO z osebnim izjavljanjem.

Članom poslovnega odbora je bil posredovan obračun investicije: adaptacija Kavarnе Evropa in predlog pogodbe o sovlaganju sredstev po 6. členu Samoupravnega sporazuma o medsebojnih razmerjih pri ustvarjanju in delitvi

DOBAVITELJI

1949 - 1979

KUPCI

LEGENDA

★ PRESKRBOVALNI CENTRI

Papir - prijatelj in sovražnik

Foto: Jože Rozman.

skupnega dohodka SOZD Mercator za navedeno investicijo. Skupna vrednost investicijskih del je 16,330.000 din, v kateri delež združenih sredstev predstavlja 26,9%, t. j. 4,395.318,30 din. Za navedeni znesek morajo strokovne službe speljati podpisovanje pogodb med investitorjem in sovlagatelji. Tozdi-sovlagatelji vlagajo iz že združenih sredstev 6,548,67% od svojih združenih sredstev pri Mercator-Interni banki po stanju z dne 31. 12. 1978. S podpisom te pogodbe se vzpostavi dohodkovni odnosi med investitorjem in sovlagatelji po Samoupravnem sporazumu o medsebojnih razmerjih pri ustvarjanju in delitvi skupnega dohodka SOZD Mercator. Tozd investitor je dolžan pričeti z vračanjem teh sredstev z obračunom za leto 1979.

Člani poslovnega odbora so ugotovili, da bo v drugi polovici meseca novembra potrebno sklicati zbor Mercator-Interne banke, kjer bomo sprejemali Pravilnik o dajanju avalov in garancij ter eskontiranju menic, določili predlog Samoupravnega sporazuma o medsebojnih razmerjih pri ustvarjanju in delitvi skupnega dohodka in obravnavali poslovanje Mercator-Interne banke ter realizacijo programa dela Mercator-Interne banke v razdobju devetih mesecev tega leta.

Detajl z akcije - Kdor čaka - dočaka. Foto Jaro Novak

Iz dela osnovnih organizacij mladine

Mira Svete - M-Rožnik

Usklajevanje med mladino tozdiv Rožnika

Mladi delegati koordinacijskega sveta OO ZSMS Mercator-Rožnika se nameravamo v kratkem znova sestati. Napočil je čas, da pregledamo dosedanje delo.

Če pogledamo naš program dela, ki smo ga sprejeli, da ga realiziramo, lahko ugotovimo, da nam ga je uspelo uresničiti v kar precejšnji meri. Seveda pa moramo do konca leta opraviti še ostale naloge, ki smo si jih zadali. Ves čas smo sodelovali z OOZS in pomagali pri izpeljavi akcij. (30 let Mercatorja, Pohod ob žici okupirane Ljubljane).

Na področju mladinskega prostovoljnega dela je bila Rožnikova mladina prvi pobudnik za ponovno organizacijo MDA Istra 79. Pozneje smo pomagali KS SOZD Mercator pri vseh pripravah pred odhodom na akcijo. Na akciji so zavihali rokave mladinci iz vseh OO ZSMS.

Veliko smo se pogovarjali tudi o izobraževanju mladih. Pripravili smo razpravo o štipendijski politiki in se seznanili z usmerjenim izobraževanjem. Tu smo se dotaknili perečega vprašanja fluktuacije. Saj vsi vemo, da ljudje množično odhajajo iz trgovin. Sklenili smo, da bomo mlade spodbujali, naj se raje odločajo za šolanje na poslovoški šoli, kot pa da se vpisujejo v strojepisne tečaje. To je samo del nalog, ki jih je obravnavala mladina OO ZSMS Mercator-Rožnika.

Povrnimo se k temam, ki jih bo KS DO Rožnik obravnaval na svoji seji: Poleg pregleda dela bomo obravnavali tudi potek akcije

NNNP in kako so se mladi vključevali v to akcijo v posameznih tozdih. Obravnavali bomo tudi potek šeste konference nevrščenih v Havani, kot dogodek, zelo pomemben v mednarodnem življenju.

Zelo važna tema te seje bo stanovanjska problematika. Vsi vemo, kakšne so težave danes, preden pridemo do stanovanj. Zato se moramo mladi zavzemati, da si čimprej rešimo stanovanjsko vprašanje, obenem pa mlade spodbujati, da namensko varčujejo.

To je kratek pregled dela in tem, ki jih bodo mladi obravnavali na svoji 5. seji konec oktobra.

Spomini na akcije

Zdravko Nagode - M-Rožnik, TOZD Dolomiti

Nočna četa

Na mladinski delovni akciji »ISKRA 79« je druga izmena kopala jarek skozi vas. Dostop do trgovine, naselja in gostilne je bil mogoč, saj smo tam pustili cesto nedotaknjeno. Teden dni pred zaključkom pa so bile urejene vse formalnosti, da se ta cesta zapre za tri dni, da se opravijo vsa dela. Na voljo je bil čas od petka, 16. ure, do ponedeljka, 11. ure, da bi prekopali dva odseka, položili cevi in nato spet zasuli.

Med brigadami in vodstvom akcije je nastal dogovor, da iz vseh treh mladinskih delovnih brigad vzamemo po sedem brigadirjev, polnoletnih korenjakov, ki bodo začeli kopati v petek zvečer ob 22. uri in delali vso noč do 5 ure zjutraj, ko jih bo zamenjalo drugih sedem brigadirjev, da čimprej prekopali oba odseka.

Prava zgodba o nočni četi se še le začela, nastala pa je v MDB Vinko Paderšič-Batreja iz Novega mesta. Sedem brigadirjev se je napotilo malce pred deseto uro zvečer na odsek pred trgovino - dolžina 16 m, širina 1,05 m, povprečna globina 1,5 m. Glej, čudo, še preden so začeli, smo se jim pridružili še trije brigadirji iz MDB Ljubo Šerčer - Mercatorjeve brigade iz II. izmene; dva sta prišla na obisk, sam pa sem bil na akciji že deset dni, da pomagam glavnemu traserju. Začeli smo kopati, na vsakem koncu dva, na sredini dva, štirje pa smo odmetavali izkopani material. Kmalu se je okrog jarka nabralo nekaj radovednežev. Le kaj počnejo ti ponoči? Malce se zabavamo in kmalu nam naša dobra »brigadirka« - natakarka Klavdija prinese kavo. Pa ne da bi že počivali, tisti ki smo odmetavali smo počakali, da smo vse odmetali, krampaši pa so se ta čas okrepčali, nato smo zamenjali. Za korajžo smo imeli tudi zaboj piva, saj nam je pot lil po obrazu. Čez pol ure - nova pošiljka kave in obisk namestnice komandanta za naselje. Ko pa so nam še drugi hoteli prinesiti kavo, smo se dogovorili naj jo prinesejo kasneje, saj še prve nismo spili. Spomnili smo se tudi drugih, ki so kopali bližje naselju in jim višek poslali. Ob ponoči so nam prinesli malico in v petnajstih minutah smo vse po-

spravili in se spet zagreblji v jarek. Še malo, pa ga bo pol, smo slišali Klavdijo, ki nas je spet vprašala, ali hočemo kave. Nak, smo odgovorili, ko skopljemo, pridemo k tebi, in nam jo boš skuhala. Kaj, da me zbudite ob petih, šestih? Ne, to pa ne; no, pa saj pred dnevom ne bo skopano, nas je dražila.

Še bolj smo se potrudili in še hitreje kopali, skočili smo tudi pogledat, kako napredujejo drugi brigadirji. Krepko smo jih prekašali. Ura je odbila dve, in tisti, ki je kopal na sredini, je moral končati, le še izravnava ob straneh in nato po dnu je bila potrebna. Krepko smo si oddahnili, saj je bilo delo opravljeno, ura pa komaj tri zjutraj. Od veselja smo hoteli sprazniti vse steklenice pa ni šlo. Nekaj nas je šlo pomagat drugi skupini, vendar smo se kmalu tudi mi izgubili spat. Drugi so končali ob 7. uri zjutraj, ravno ko so prišli polagalci in bili presenečeni, da smo izkopali že vse.

Rezultat nočne čete je sila spodoben, saj smo v petih urah izkopali 25 m³. Če to premerite v procente, čez 300%. Fantje so še dolgo govorili o tem delu. Bili so navdušeni in spet šli kopat ponoči, ko ni sonca. Bilo je tudi pijače, radovednežev, le takega dela ni bilo več, saj se je bližal konec akcije za letos.

Vež med vodilnimi in proizvodnimi delavci mora biti močnejša

Proti obrekovanju

Večkrat se sliši, da delavci bore malo upravljamo z delitvijo dohodka skupnega TOZD, ali pa, da nas vse to premalo briga. Res pa je, da takoj dvigamo glave in glas, ko gre za sredstva osebnih dohodkov. Vsi hočemo samo deliti, malokdaj mislimo, odkod nam sredstva, da bomo lahko delili? Premalo se vprašamo, kakšna je naša produktivnost.

Imamo komisije, ki naj bi skrbele, da bi se sredstva za osebne dohodke res pravično delila, oziroma, da bo točkovanje pravilno. Vendar pa včasih nismo zadovoljni s strukturo in sestavo komisij. Vse preveč vodilnih prihaja na sestanke komisij in takih, ki pravzaprav niso potrebni pri krojitvi usode delavcev. Premalo pa imamo v komisijah zastopanih delavcev iz neposredne proizvodnje. Sicer je prisoten eden, največ dva, pa si ne upa sodelovati, ker se boji, da bo ostal že na začetku poražen. Boji pa se tudi zameriti. Ne želim s tem reči, da točkovanje ni pravično, vendar po splošni oceni le ni tako, kot bi moralo biti. Govorice se širijo kasneje, ko se točkovanje konča in izobesi na oglasno desko, upravičeno ali neupravičeno.

Prav v sistem točkovanja bi morale odločno poseči družbeno politične organizacije predvsem pa OO ZK, kakor tudi predstavniki samoupravnih organov. In kje so delegati? Kot vedno, premalo poučeni! Če bi delavcu na razumen in za njega dostopen način razložili gospodarjenje v TOZD, bi mogoče le nekako doumel ves potek, in govorice ter godrnjanje ne bi bilo. Toda ker se za to malo brigamo, se otepamo s težavami, ki pri tem nastajajo, kot vemo in znamo.

Samoupravljanje naj delavcu zagotovi, da bo on in vsi, ki živimo v enem kolektivu, nosilec dolžnosti in pravic kolektiva, da vsi skupaj odločamo tudi pri razporejanju sredstev za osebne dohodke. Želimo si ustvariti prijetno atmosfero, ne pa zahrbtnega obrekovanja. Kolikor bolj bo vez med vodilnimi delavci in delavci v proizvodnji močna, toliko lažje bomo gospodarili.

Janez Remškar

K povečanju storilnosti

Iz časopisa Rad

Biro za vse

Pred nekaj leti so gostitelji jugoslovanskih sindikatov ob obisku neke tovarne na Finskem predstavljali: »To je komercialni oddelek, tam je računovodstvo, tu pa je biro za vse.«

Jugoslovani so takoj vprašali: »Kakšen biro za vse?«

Finci so jim odgovorili, da so službo tako popularno poimenovali delavci sami. Delavci v tej službi - poleg drugih obveznosti - opravijo za ostale delavce vsa pota v mestu - od pridobivanja različnih obrazcev, potrdil in dokumentov, do vplačila članarine za združenje ribičev.

Na vprašanje, koliko delavci plačajo za take usluge, so gostitelji odgovorili: »Nič; uprava je izračunala, da izostajanje delavcev z dela stane desetkrat več od plačila nekaj uradnikov.« Čisti računi - in ljudje so zadovoljni.

Zahodnjaki so torej računali in ugotovili, kaj se jim bolj izplača. Vemo, da so dobri računarji.

Ali ne bi kazalo tudi pri nas razmisliti, kadar govorimo o tem, čigave so pravne službe v organizacijah združenega dela, da ne bodo samo zastopniki na sodiščih, ampak tudi dragoceni pomočniki in svetovalci, da bi bili delavcem brez izgube delovnega časa in različnih šikan ter glavobolov dostopni vsi »papirji«, ki jih uradi od nas zahtevajo in jih je vedno preveč in še vedno kateri manjka, ko pridete na vrsto?

Objavljen je seznam največjih organizacij

Beograjska »Ekonomska politika« je zdaj že enajsti objavila poseben dodatek »200 največjih« - z rezultati poslovanja 140 največjih proizvodnih, 20 prometnih in 60 trgovinskih organizacij. Tudi letos je največja med največjimi Industrija nafte (INA) Zagreb, katere celotni prihodek je v letu 1978 presegal 56 milijard dinarjev. V naštetih 220 največjih organizacijah je zaposlenih 43% delavcev v naši državi.

Med trgovinskimi organizacijami je največja UPI (združeno kmetijstvo, promet in industrija) Sarajevo s 23,8 milijarde celotnega prihodka, sledijo pa Bosanska krajina (16), Mercator (14), Centroprom (13,5) in Emona (12,6 milijarde dinarjev celotnega prihodka).

Izlet, strokovna ekskurzija in proslava hkrati

Mile Bitenc

Evropa na vinski cesti

Prav škoda, da je bil tisti zadnji septembrski terek pust in deževen. Pravim škoda, vendar ne za vse. Kislo vreme prav nič ni motilo nekaj več kot trideset delavcev Kavarnne Evropa, ki so na ta dan odšli na Štajersko. Zato, da bi vsaj en dan v letu preživeli skupaj. Zato, da bi v tem dnevu združili prijetno in koristno; da bi se na izletu imeli karseda prijetno, da bi hkrati proslavili 30-letnico Mercatorja in si obenem ogledali Slovinovo vinsko klet v Ormožu.

Zgodaj zjutraj je že bilo veselo in živahno v gostilnici Ajda, koder je kuhar Marjan za zajtrk pripravil odlično govejo juho. Veselo je bilo kasneje v avtobusu in dobre volje ni in ni zmanjkalo. Pot do Ptuj, kjer je bila prva postaja in ogled znamenitega ptujskega gradu, je bila prav prijetna. Mimogrede smo se seznanili z zgodovino nekaterih krajev, skozi katere smo se peljali. Podatke o njih je pripravila direktorica Jožica Blaznik. Srečolov, v katerem je vsaka srečka zadela, pa je pripravil Studio za ekonomsko propagando. Veliko zanimivega je povedal tudi tovariš Tone Lipovec iz Slovina, ki je bil naš gost. Seznanil nas je s tistimi vinorodnimi predeli okrog Ormoža in Jeruzalema in nas tudi popejljal po vinski poti. In za nameček še v znamenito ormoško klet, koder so prav takrat pripravljali preše, da iztisnejo prve litre mošta.

Popoldanski del je bil bolj »uraden«. V prijetnem kmečkem gostišču so delavci Evrope počastili letošnjo 30-letnico Mercatorja. O razvoju in poti Mercatorja in Kavarnne Evropa je spregovorila predsednica delavskega sveta Marta Bedenikovič, ki je kasneje

tudi podelila priznanja najzaslužnejšim delavcem.

Plaketo Mercator so prejeli Beja Đurakovič, Kristina Hvalc, Pavla Slovša, Ana Sterle, Marta Bedenikovič in Ciril Svetelj. Zlato značko Mercator so podelili Francki Kolarič, Marici Novak, Valentini Novak, Karolini Rihar, Jožici Sotošek, Katici Vrtarič, Ivanki Švojger in Ivanu Kovaču. Še višje priznanje, zlati znak Mercator, pa so podelili Ivanki Turk in Nuši Visočnik. Hkrati so še enkrat vsem zbranim povedali, da je na centralni proslavi ob 30-letnici Jožica Blaznik, direktorica TOZD Kavarna Evropa (M-Hoteli gostinstvo) prejela Red republike z brnastim vencem.

Dan se je nagibal v večer. In tako kot vedno je bilo tudi tokrat tako: ko je bilo najlepše, je bilo treba domov. Pot do Ljubljane je bila dolga, a spet prijetna. V avtobusu je zazvenela pesem, nastali so prvi vtisi o dnevu, ki ga lahko le enkrat v letu preživijo skupaj.

Zares je bilo lepo in prijetno. Tudi meni, ki so me na to srečanje prijazno povabili.

Kolektiv Kavarnne Evropa na skupnem izletu ob 30-letnici Mercatorja. Foto: Mile Bitenc.

Ob fotografski razstavi našega sodelavca

Jaro Novak

Ali znamo vrednotiti?

Ta mesec je dal na ogled svoje fotografije kolektivu, med katerim sicer opravlja povsem drugačne naloge, Kancijan Hvastija, ki je prav tako najbolj zvest sodelavec časopisa Mercator in njegov likovni soustvarjalec. O sami razstavi so spregovorili in pisali pokrovitelj razstave oziroma organizator, pričujoči zapis pa naj spregovori o fotografskem izdelku kot sestavini obveščanja.

Status fotografske »slike« v našem svetu

Če se spomnimo, kaj je očaralo človeštvo ob izumu fotografije in kaj očara slehernega človeka, ko jo v življenju sam prvič odkrije, potem je to destvo, da je »slika kakor v resnici«. Za razliko od drugih človekovih posnetkov narave oziroma obdajajočega ga sveta, so te slike »iz aparata« prenetljive, če že ne kar natančen posnetek dogodka ali stanja. Lastnosti teh slik so torej verodostojnost, objektivnost, resničnost – torej nekaj objektivnega nasproti subjektivnim, poljubnim posnetkom sveta, ki jih izdeluje človek. Nadaljna lastnost, ki očara pri odkritju fotografije, je tisto, kar imenujemo »zaustavljeni trenutek«, torej zadržanje nečesa hipnega, bežnega, neponovljivega, ne vsakomur dostopnega – zdaj pa dostopnega vsem, ponovljivega, trajnega. Človek je nekaj zaplenil minljivosti. Saj ste kdaj opazovali fotografe na delu? Kakor lovci so, kakor ujeda, ki čaka na plen.

Vse omenjene najočitnejše lastnosti fotografije – »objektivno« posnemanje stvarnosti, avtentični zapis trenutka – so smiselno izkoriščene v različne svrhe, koder pride njihova tovrstna veljavo do polnega izraza. Tako ima fotografski posnetek v našem svetu veljavo dokumenta, verodostojnega doka-

zanega gradiva, saj zateče dogajanje takorekoč in **flagranti**, okoliščine pa, kakor pravijo pravniki, v dejanskem stanju. Fotos ima tako v našem svetu, v svetu dejstev in pozitivnega, visok status, v primerjavi s kako slikarjo pa podobno privilegiran položaj kakor novinarsko poročanje v primerjavi z »izmišljeno« literaturo.

Iz tako razumljene veljavnosti fotografskega izdelka, kot izdelka iz aparata z veljavnostjo dokumenta o dogodku ali stanju, je seveda razumljiv pomen fotografije kot pričevanja v sredstvih obveščanja, torej tudi v časopisu nekega ožjega kroga bralcev, saj nam zakon sam izrečno nalaga, da nam bodi obveščanje predvsem resnično, objektivno, popolno in celovito. Odtod je odnos uredniške politike do fotografskega prispevka nedvoumen. Odtod in do tod. Težave se začno pri nečem drugem.

Če je neizpodbitno, kar smo ugotovili o najbolj opaznih lastnostih fotografskega izdelka, pa smo pri tem zanemarili, da je ta izdelek v svojih sestavnih prvinah predvsem likovni izdelek, naj že bo kakršenkoli. Vsako fotografijo konstituirajo določeni izrazi – pravokotnik, podolgovat ali pokončen, kvadrat, krog, oval – dalje svetle in temne ploskve, toni in vmesni toni, linije, njihova smer, ponavljanje, neka težišča, pa tudi nekatere bolj materialne lastnosti, kakor površina papirja, okvir ipd.

Vse te prvine so med sabo lahko v neštetodostih, vendar pa lahko že kar rečemo, da je za določeno sporočilo možnih le določeno omejeno število medsebojnih odnosov med omenjenimi likovnimi prvimi. S likovnega stališča torej ne bo »dobra« vsaka fotografija, vsak posnetek stvarnosti. Žal pa ne le z likovnega, estetskega, marveč tudi z vsebinskega, kajti konstrukcija je apriori estetika.

Likovno bistvo fotografije se v časopisu pri nas še dokaj zanemarljivo; različni laični in šušmarski tehnični uredniki, skupaj z lagodnimi meterji v tiskarnah obravnavajo večkrat fotografski prispevek kot polnilo – če je premalo prostora na strani, ker teksta ne upajo krajšati, brez slehernega pomisleka obtešajo fotografijo – tej pa, če jo je napravil dober fotograf, ni mogoče ničesar več odvzeti, ker se z vsakim posegom poseže v njeno kompozicijo, poruši njeno notranje ravnotežje in sporočilo. Likovna konfuznost pome-

ni nejasnost glede vsebine in cilja fotografskega sporočila.

Od česa zavisi učinkovitost fotografske slike?

Vsakdo, ki je že fotografiral, je v trenutku, ko ga je pritegnil motiv, začel v iskalu aparata iskati najprimernejši način, kako bi motiv najbolje uokviril. Pri tem je seveda postopal na način urejanja nekih elementov, se morebiti približal, izostril samo en predmet, počepnil in s tem dosegel drugačen zorni kot, prešel na nasprotno stran

Hvastija ob otvoritvi razstave na sedežu SOZD-a Mercator. Foto: Jože Rozman

in dobil svetlobo s strani, prišel fotografirat isto zgodaj zjutraj, počakal, da se je nabralo nekaj ljudi ipd. Vse to početje je neko urejanje. Po definiciji pa je urejanje z oblikovanjem kompozicija. Njeno bistvo pa je red, njen cilj oblika. Kaj pri tem dobiva obliko? Seveda neka zamisel, ideja, občutje, stališče ali nazor tistega, ki fotografira. In kaj ta ureja pri svojem oblikovanju? Ureja karakteristične prvine motiva: oblike, linije, tone, vzorec, teksturo, barve, osprej in ozadje, obrise, zorni kot in perspektivo.

Vsi ti različni elementi, ki so sestavine motiva, določajo, preko načina, kako jih bo fotograf uporabil, ali bo zamisel, ideja, občutje itd., sporočena gledalcu v grafično učinkoviti obliki ali ne. Tu pa smo pri kompoziciji.

(Konec prihodnjič)

Iz domačih pesmaric

Janez Remškar – TOZD Grosist Ljubljana

Planine

Planine moje, moja sreča daljna,
tam plava sonca krvavordeča zarja,
tam spe oblakov megle trudne
in črede gamsov vedno so tam budne.

Visoke špice ledeniški slapi,
potoček teče po razdrti grapi.
V planinskih kočah pa pastirji stari,
vse koplje se v blesteči zlati zarji.

Triglav, očaj slovenske lepe zemlje,
kraljuje Stol ponosnim Karavankam
in Grintavec vam Kamniške planine,
kredita išče si turist po bankah.

Tu očnica, tam cvet bodeče neže,
v daljavo, kamor ti oko doseže,
pastirček na piščalko pesem piska,
vesel Slovenec pa v planinah vriska.

Vabilo na Mt. Blanc

Zakaj pa kar na Mt. Blanc, boste vprašali; kaj ni dosti tur pri nas? Dosti, pa še prav lepe, in tudi tisti, ki na Mt. Blanc ne bodo šli, se nam na trening turah lahko pridružijo – zelo veseli bomo, če bo skupina čim večja. No, pa lepo po vrsti.

Med delavci Mercatorja je dosti planincev – več, kot si sami mislimo; nekateri so bili že celo na Himalaji, v Dolomitih, Visokih Turah, Centralnih Alpah in še kje – le, da takrat niso hodili pod skupno zastavo Mercatorja. Letošnji plan skupnih planinskih akcij smo zastavili širše in bomo o njem še spregovorili v eni prihodnjih števil. Ker pa tura na Mt. Blanc zahteva dolgotrajnejše priprave, rezervacije in druge organizacijske zahtevne reči, najprej nekaj o njej. Tura na najvišji evropski vrh je zelo zahtevna. Dobro namreč vemo, da terja Mt. Blanc že izkušnega gornika, ki se je v snegu in višinah že prekalil. Ker tudi vemo, da je med nami lepo število takih, ki so sposobni priti 4.884 m visoko, smo se odločili za ta Mercatorjev pohod. Nekaj okvirnih podatkov:

– okvirni datum izleta: od 19. do 22. julija 1980;

– cena okrog 2000–2500 din po osebi (prenosi, vožnja vodstvo);

– na vsakih 5 pohodnikov bo en GV ali alpinist;

– do Chamonixa z avtobusom, do Les Houches z žičnico, do Bellevueja z vlakom, dalje peš;

– predhodno vsaj šest visokogorskih trening tur pri nas: od marca do začetka junija tri ture (pristopi, turna smuka), od junija do julija še tri daljše visokogorske kondicijske ture;

– izleta se bodo lahko udeležili le tisti, ki bodo redno hodili na ture;

– prijave do 15. januarja 1980 sprejema Dušan Dvoršek, Mercator-Slovenija Sadje, Ljubljana, Titova ul. 66.

Sadje-zelenjava – zaprto

Nova tržnica za Bežigradom počasi oživlja. Prijetne trgovinice in stojnice ponudijo resda skoraj vse na enem mestu. Tudi naša delovna organizacija, M-Sadje zelenjava ima v podzemlju ob Tivoli cesti svojo prodajalno. Žal pa je bila tisti dan, ko smo jo hoteli obiskati zaprta. Listek na roloju je povedal, da je prodajalna zaprta od tega in tega dne zaradi dopusta. In še pripis: zaradi bolezni bo prodajalna zaprta še nekaj časa. Vidite, do tega pa pride, ker očitno tudi pri Sadje-zelenjavi zadevajo na težak problem trgovskih delavcev.

Tekst in foto: Mile Bitenc

Tozd Grmada pred novo gradnjo

Jože Renar

Nov temeljni kamen v Črnučah

Dne 12. 10. 1979 ob 13. uri je ob navzočnosti številnih občanov na svečani način položil predsednik IS skupščine občine Ljubljana Bežigrad temeljni kamen za gradnjo nove prepotrebne trgovine. Svečanosti so se udeležili predstavniki skupščine občine Ljubljana Bežigrad, krajevne skupnosti in izvajalskih organizacij. Tamkajšnji pevski zbor in učenci osnovne šole pa so s svojim kulturnim nastopom popestrili program.

Svečanost je pričel predsednik sveta KS Stane Robič, ki je posebej poudaril nujnost gradnje trgovine.

Predsednica skupščine KS je povedala, da je bila zgodovina – od zasnove do današnjega pričrteka gradnje tega objekta – zelo dolga. Prve zasnove trgovine so bile podane že leta 1968. Prebivalci z veliko nestrpnostjo pričakujejo dan, ko se bo trgovina odprla.

V nedeljo, 14. tega meseca, je bil v Črnučah opravljen referendum, na katerem so se občani odločili za novo krajevno skupnost, ki se bo poimenovala po narodnem heroju REZKI DRAGARJEVI. Skratka, nova KS, nova trgovina.

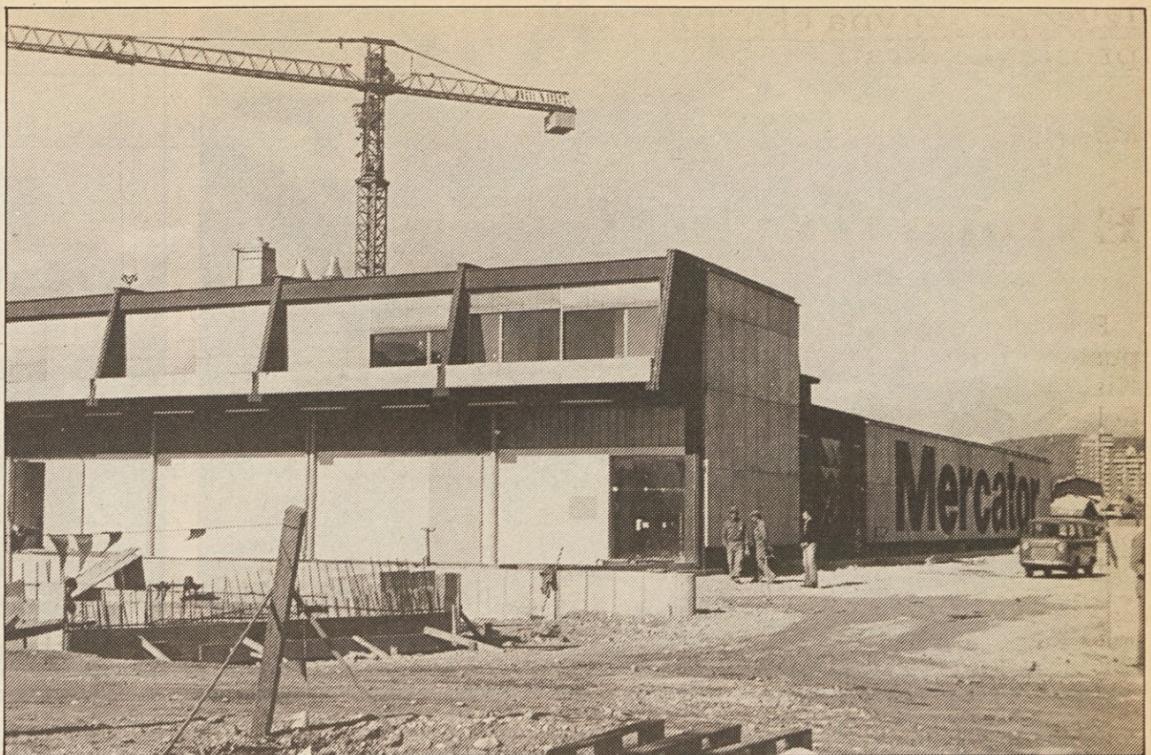
Na koncu je predsednik IS skupščine občine Ljubljana Bežigrad Jože Bučar položil temeljni kamen in spodbudno nagovoril prisotne in omenil, da se je tudi ta del občine zelo hitro razvijal, da je »danes ta kraj povsem nekaj drugega, kot je bil pred 23 leti, ko je

bila ta trgovinica, ki stoji pred vami, zgrajena. Prav ta veliki razvoj nam je narekoval, da smo se skupaj z Mercatorjem, TOZD »Grmada« odločili za novo gradnjo.« Naposled je nagovor sklenil z besedami;

»Res, najtežje je začeti, in kot vidite, danes začinjamo. Želim, da bi bila trgovina čimprej dograjena in da bi v celoti uspešno služila prebivalstvu te nove KS.

Tovarišice in tovariši, občani – potrošniki, rad bi vas opozoril, da imejte do trgovskih delavcev korrekten odnos, kot naj ga imajo tudi oni do vas.

Tovarišice in tovariši, občani, delavci Mercatorja, vsem skupaj želim obilo uspeha, medsebojnega spoštovanja in zadovoljstva.«

Zaključna dela na Slovenčevi v Ljubljani.

Foto: Jože Rozman.

Kmalu nov prodajni center v Ljubljani

Jože Renar – M-Rožnik, TOZD Grmada

Celovita ponudba na enem kraju

Še pred koncem tega leta bo Mercatorjeva TOZD Grmada v Slovenčevi ulici za Bežigradom v Ljubljani odprla novo veliko diskont-samopostrežno trgovino.

Ta bo za prebivalce občine Bežigrad in za širše ljubljansko področje velika pridobitev, saj bo po obsegu, po tehnični in funkcionalni opremljenosti zanesljivo ena izmed največjih in najlepših živilskih trgovin v Ljubljanski regiji.

Naj navedem nekaj podatkov: Čista prodajna površina samopostrežbe znaša več kot 1000 kvadratnih metrov; v trgovini bo 8 samopostrežnih blagajn; za kupce bo na razpolago okoli 150 parkirniš; stranke bodo z nakupovalnimi vozički kupljeno blago pripeljale do svojih avtomobilov.

Kaj nam je narekovalo gradnjo tako velike trgovine?

Na področju trgovanja in gospodarskega razvoja se je v zadnjih 30 letih toliko spremenilo, da se skoraj ne da opisati. Menim, da je prav, da nekaj dejstev le navedem.

Trgovine z živili na drobno so bile v preteklosti večinoma zelo majhne, tudi po 16 m². Naša bivša

na Verovškovi ulici. To majhnost je pogojeval poleg drugega predvsem nerazvit prevoz. Težko je bilo v cekarjih, jerbasih itd. nositi živila po eno ali več ur hoda daleč, zato se je trgovina trudila in to deloma še danes, samo v drugem smislu približati se kupcem-potrošnikom.

Nadalje so bili tudi trgovci prisiljeni blago kupovati čim bližje trgovini, ker je bil prevoz od daleč zelo otežkočen in drag.

Tehnične, sanitarne in pravne norme so bile v preteklosti neprimerno manj zahtevne itd.

Kaj pa danes narekuje koncentracijo, posebej v živilski trgovini?

Trgovina z živili mora biti zalozena skozi vse leto.

Prav ta potreba oz. zahteva, da imamo v novih prodajalnah celo tovarno kompresorjev in celo dvorano hladilnih vitrin, omar itd., ki hladijo, konzervirajo in podaljšujejo roke uporabnosti

Veliko revolucijo v naših prodajalnah je prineslo prav konzerviranje s hladilno tehniko. Zanimivo je, da živila izgubijo najmanj svoje vrednosti prav pri hladilnem konzerviranju.

Velik napredek je napravil razvoj sredstev za prevoz blaga od proizvajalcev do trgovine, mogoče še večji pa razvoj na relaciji trgovina-potrošnik, saj ima danes večina potrošnikov avtomobile, s katerimi vozijo blago oz. živila domov.

Razumljivo, da so tu še številni drugi faktorji, kot na primer rentabilnost poslovanja.

Skratka, razvoj živilske trgovine vidimo predvsem v večji koncentraciji. Popolen izbor živilskega blaga pa je lahko kupcem na razpolago le v velikih in tehnično dobro opremljenih prodajalnah.

Kaj torej pričakujemo od našega objekta?

Kupec – potrošnik bo poceni kupoval, poslovanje bo ekonomično, rentabilnost pa je zaradi velikih naložb in vseh obveznosti, ki iz njih izhajajo, bolj dolgoročna perspektiva.

V tozdu Jelka tudi iz združenih sredstev

Spomladi nova blagovnica

V Ribnici s kadri ne bo težav

Pet mesecev je še do 31. marca 1980, ko bo TOZD Jelka v Ribnici – v sestavu Mercator – Rožnika – odprla za svoje kupce nov prodajni center poleg svoje restavracije s prenočišči. Direktor tozda Jože Mohar je povedal, da se izvajalec trdno drži rokov, tako da je objekt že nekaj časa »pod streho«.

TOZD Jelka ima v sami Ribnici razen restavracije devet poslovnih enot. Ko bo pričel poslovati novi center z bruto površino 2400 kv. metrov, od tega s 1350 kv. metri čiste prodajne površine, bodo ukinili dosedanje štiri prostorsko ločene manjše trgovine, in sicer konfekcijska oblačila, obrtni ma-

terial, galanterijo in pohištveno opremo.

Celoletni prihodek tozda je znašal lani okroglo 130 milijonov, čisti dohodek v letošnjem prvem polletju pa nekaj manj kakor 8 in pol milijona dinarjev. Vrednost investicije po predračunu znaša 60 milijonov dinarjev. Od tega pri-

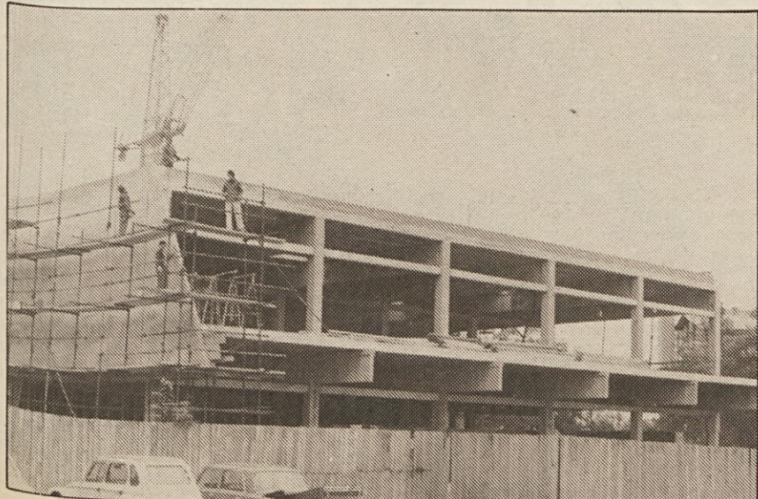
speva tozd Jelka 6 milijonov svojih sredstev, 22 milijonov je združenih sredstev v okviru sozda Mercator, 28 milijonov so sredstva banke, ostalo pa je posojilo izvajalca, SGP Grosuplje v znesku 10% od skupne vrednosti gradbenih in instalacijskih del.

Razume se, da sam tozd ne more nositi bremena obveznosti odplačila anuitet – to je osem milijonov letno. V ta namen je bil v okviru delovne organizacije Mercator-Rožnika že sprejet sklep o pomoči. No, v letu 1981 bo »Jelka« prosta sedanjih obveznosti v višini okoli 300 milijonov.

V novi hiši bo Jelka zaposlila 50 delavcev. Od tega jih bo 10 prišlo iz starih opuščenih prodajaln, vedo pa že 25 interesentov za zaposlitev, še preden so razmišljali o objavi prostih mest. Pretežno bo to kader, ki se sedaj vozi v Ljubljano.

TOZD Jelka ima več poslovalnic še na podeželju. Tako je v Dolnji vasi prodajalna, ki oskrbuje 1700 prebivalcev, v KS Sodražica in Žimarice so tri prodajalne, ki oskrbujejo 2300 prebivalcev, v Loškem potoku imajo kar pet trgovin za 1800 prebivalcev, v občini Kočevje pa imajo dve prodajalni v KS Draga za 900 prebivalcev. Direktor tozda je povedal, da so vse poslovalnice rentabilne, oziroma da ne prinašajo izgube, pozabili pa smo ga vprašati, ali pa prispevajo k ustvarjanju sredstev za razširjeno reprodukcijo.

Splošni vtis, ki ga dobimo v tozdu Jelka v Ribnici, je zmerni optimizem.

Gradbeni skelet blagovnice nasproti Jelkinega »penziona« je bil izgotovljen že v septembru. Foto: Jaro Novak.

Ribnica. – Foto: Kancijan Hvastija.

Sodobni vlečni konji z dvobrazdnim plugom. Za tekmovanje je posodila traktorje tovarna IMT iz Beograda.

Skrbi in veselje pred tekmovanjem: bo brazda ravna ali kriva?

Kmečki praznik v Krškem

Alojz Pirc

Mercator-Agrokombinat Krško – pokrovitelj državnega tekmovanja oračev in organizator kmečkega praznika

V dneh od 21. do 23. septembra letos je bilo v Krškem XXI. zvezno tekmovanje oračev. Organizirala ga je republiška zveza ljudske tehnike, pokroviteljstvo pa je bilo poverjeno M-Agrokombinat Krško. Delavci temeljnih organizacij, zlasti mladi zadružniki so opravili večino pripravljanih del. Sodelovali so pri meritvah parcel, namestitvi ozvočenja, postavitvi tribune, postavili nad 100 drogov z zastavami, poskrbeli za hrano in pijačo.

Tekmovanje v oranju je bilo v soboto, 22. septembra, na zemljiščih M-Agrokombinata, v obrobju mesta Krško in v bližini nuklearne elektrarne. Lepo okolje, ravnina krškega polja, vinorodno gričevje in velike površine sadnih nasadov so nudile tekmovalcem in drugim ugodno razpoloženje, kljub grozčim deževnim oblakom, ki so kasneje zilili vodo že na zorane tekmovalne parcele.

Nove traktorje »Ferguson« in pluge je dala v uporabo tovarna IMT Rakovica.

Med 65 tekmovalci, ki so bili uvrščeni v štiri skupine, so bile med najboljšimi ekipe:

kategorija traktorjev do 60 KS
I. mesto Vojvodina 869,46 točk
II. mesto Slovenija 782,46 točk
III. mesto BiH 742,72 točk

mladinci
I. mesto BiH 848,21 točk
II. mesto Slovenija 814,04 točk
III. mesto Vojvodina 775,62 točk

kategorija traktorjev nad 60 KS
I. mesto Slovenija 740,70 točk
II. mesto Vojvodina 711,15 točk
III. mesto BiH 705,74 točk

mladinke
I. mesto Slovenija 795,72 točk
II. Makedonija 688,81 točk
III. Srbija 680,10 točk

Posamezni tekmovalci iz Slovenije v kategoriji traktorjev do 60 KS so se uvrstili: Jože Markoja, na 4. mesto, nad 60 KS Franc Rajsar na 2. mesto, med mladinci Franc Fafar na 3. mesto, mladinki, Mojca Zajc in Slavka Struna, pa sta se uvrstili na I. oz. II. mesto.

Med tekmovanjem v soboto so prikazali svoje delovne uspehe

člani ljudske tehnike, raketarji in letalski modelarji. Zanimiv je bil zlasti let radijsko vodenih letalskih modelov.

Tovarna kmetijskih strojev Gorenje-Muta je prikazala delovanje malih traktorjev s priključki. Upravljali so jih otroci, člani tehničnega krožka bližnje osnovne šole.

V nedeljo, 23. septembra, je bila prireditev, »kmečki praznik« s prikazom kmečkih del in strojev, podelili so priznanja in nagrade tekmovalcem, mladi zadružniki in člani mladinske organizacije M-Agrokombinata pa so organizirali dobro uspelo veselico.

Povorka oziroma sprevod s prikazom kmetijskih opravil in strojev je bila posebna poslastica za gledalce, zlasti za kmečko prebivalstvo. Zamisel organizacije temelji na sličnih prireditvah, ki so bile v predvojnem obdobju vsako leto, skorajda na istem področju, ob tradicionalnih krškopoljskih konjskih dirkah. Ob takratni prireditvi so prikazali v sprevodu na vozovih kmečka dela, žetev, mlačev s cepci, košnjo, dela v vinogradih, dela kmečkih obrtnikov, kovačev, kolarjev, tesarjev, čevljarjev, lončarjev, tkalcev platna, dela domače obrti, predice lanu, izdelavo košev, posode iz slame, zlasti pa je bilo poudarjeno petje in glas harmonike na lojtrskih vozovih, okrašenih z vrhovi in vejami breze, na katerih so bili raznobarni papirnati trakovi. Prireditev s stojnicami s hrano, pijačo in dirke so privabile veliko prebivalstva tudi s širšega področja krškega polja in Dolenjske.

V prvem delu letošnjega spreveda so vzbujali pozornost jahači na lepih kmečkih konjih, katerih uporaba v kmetijstvu izumira.

Sledila so vozila M-Agrokombinata, na katerih so posamezne temeljne organizacije prikazale svojo dejavnost. V skupini poljedelstva je ostala v spominu zlasti »stara mehanizacija«, ženice in mlatiči s cepci. V skupini živinoreje je bilo poudarjeno pridobivanje mleka, pa tudi pastirčki krav so bili zanimivi. Več vozil je prikazovalo dela v vinogradih, spravilo pridelka, pa tudi veselje pri vinskem hramu.

Sadjarstvo je bilo zastopano s prikazom del, rezi, oskrbe, obiranja in spravila pridelka iz sodobnih nasadov. Zadnji del je bil namenjen dejavnostim, ki so vezane na kmetijstvo, kot čebelarstvo, gozdarstvo, in obrtniki za potrebe kmetijstva. V tem delu so bili deležni največje pohvale gledalcev zimski večer na kmetih s pečjo, s predicami ob kolovratih in luščenjem fižola, in voz cvetja, ki sta ga pripravila turistično in hortikulturno društvo.

Namesto 45 skupin na vozilih jih je bilo v sprevodu le 35 zaradi močnega dežja v dopoldanskem času.

Organizacija je bila zaupana predstavnikom temeljnih organizacij, zlasti pa je bila opazna zavzetost članov temeljne organizacije kooperantov.

Največje delovno in finančno breme je pripadlo M-Agrokombinatu, prireditev pa so omogočile s finančnimi prispevki tudi krške

delovne in druge organizacije oz. skupnosti. Pohvala gre tudi sozdu Mercator in Ljubljanskim mlekar- nam.

Prireditev je uspela. Zadovolj-

nih je bilo nad 170 nastopajočih, še bolj pa gledalci, kmetje in drugi, smo izvedeli v pogovorih ob koncu in na veseličnem prostoru pozno v noč.

»Smisel ni v vrhu, ampak v množičnosti in kakovosti,«

je ob otvoritvi tekmovanja dejal republiški sekretar za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano ing. Ivo Marenk, pri čemer je opozoril tudi na veliko število nesreč s traktorji ter potrebo po vestni in temeljiti obdelavi zemlje zlasti v prihodnjih letih, ko želimo kar največ hrane pridelati doma.

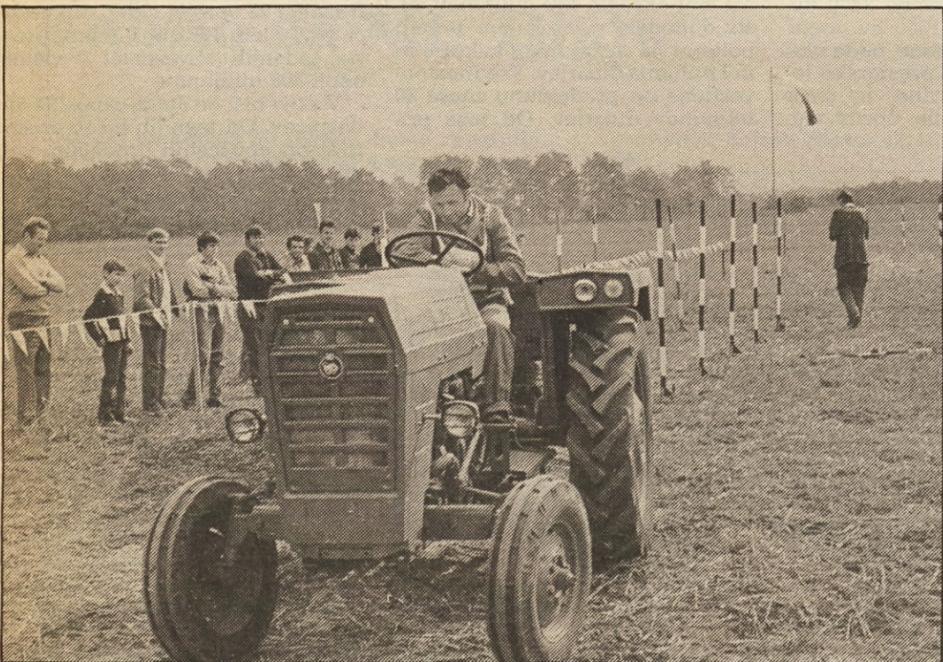
Kljub temu je bila privlačnost zbora najboljših jugoslovanskih traktoristov na Krškem polju prav gotovo tekmovanje, sestavljeno iz preizkusa teoretičnega znanja, oranja in spretne vožnje. Vsak tekmovalac je oral na zemljišču dolgem 50 in širokem 20 m. Globina oranja je bila za ženske in mladince 20 cm, za moške pa 24 cm z lahkimi (35 KM) ter 28 cm s srednjimi (40 KM) in težkimi (55 KM) traktorji. Elementi ocenjevanja oranja so bili: oranje prvih brazd, izgled sloga, zaoravanje plevela, usposobljenost setvišča za setev, zaključek oranja in razer, čistost dela ter splošni izgled parcele.

Pri spretnostni vožnji so šteli število dotikov ob palice, ki so bile postavljene podobno kot slalomska vrata pri smučanju, število podrhtev ter čas vožnje, kjer je bilo treba traktor s prikolico ritensko zapeljati v zelo ozko »garažo«, kar je delalo tekmovalcem največ preglavic. Prav tu sta se najbolj pokazali dve odliki tekmovalcev, zavzetost in borbenost, ki nista manjkali niti drugje.

Jože Rozman

V povorki so prikazali tudi kmečko ohcet. – Foto: Agrokombinat.

Slalom s traktorjem in prikolico je bil še za večje voznike kar zahtevna naloga.

Strojne sekcije pionirskih solskih zadrug so prikazale delo s kultivatorji Gorenje – Muta. Zanesenost bodočih kmetovalcev je morda porok za boljše čase našega kmetijstva.

Vse foto: Jože Rozman

Naj se predstavimo – Naj se predstavimo – Naj se predstavimo – Naj se predstavimo – Naj se

Na obisku pri sevniških kmetovalcih, sadjarjih in hmeljarjih

Uspehi, vendar bi bilo lahko boljše

Mercator-Kmetijski kombinat Sevnica je tretja organizacija, ki se poleg M-KZ Cerknica in M-Agrokombinata Krško v sozdu Mercator ukvarja s kmetijstvom in deloma s trgovino. Sestavljena je iz treh tozdov, TOZD Trgovina, TOZD Klavnica, TOZD Proizvodnja ter TOK Kooperacija. Ob obisku v Sevnici je naše zanimanje veljalo predvsem tozdu Proizvodnja in TOK Kooperacija. Slednje nam je podrobno predstavil direktor TOK Kooperacija, ALOJZ FLORJANČIČ.

»V TOK Kooperacija, kjer je glavna panoga mesna in mlečna živinoreja ter uslužnostno pitanje, je 320 kmetov-članov in 1400 kooperantov. Imamo še 7 trgovin z repromaterialom (največ kmetij-

sko. Preskrbljeni smo tudi s svinjino, ki jo kupujemo na Hrvaškem po višjih cenah. Pospešujemo tudi lastno prašičerejo; prihodnje leto bomo zredili 1500 svinj.«

sko proizvodnjo; za priboljšek je še gozdarstvo. Osnovni namen je seveda večja tržna proizvodnja. Na leto uredimo 20 do 25 kmetij s približno 500 stojišči. Največ zaslug pri tem ima naša hranilno-kreditna služba, ki daje kmetom dolgoročne kredite, ki so daljši za manj razvite krajevne skupnosti. Temeljna banka v Krškem je pri tem namreč prepočasna. Preko te službe izplačujemo kmetom denar za mleko in vse ostale pridelke, ki jih prodajo. HKS hodi vsak teden na teren, da oddaljenim kmetom ni treba hoditi v Sevnico. »**Za spodbudne uspehe ima gotovo zasluge tudi vaša pospeševalna služba...**

»Trenutno smo trije pospeševalci, vendar štipendiramo še štiri; dva na srednji kmetijski šoli in dva na fakulteti. Poleg tega je eden sedaj v vojski, drugi pa na praksi v družbenem sektorju. »**Kako je pri vas z mlekom, saj vemo, da ga pridelamo in odkupimo v Sloveniji čedalje manj? Zlasti letos je ta padec velik...**

»Pri nas smo začeli odkupovati mleko leta 1970. Začetek je bil sicer težak, vendar je odkup mleka rasel za 30% na leto do leta 1977. Tega leta je odkup padel, saj je celjska mlekarna sama omejevala odvzem zaradi velikih presežkov mleka. Za leto 1980 smo načrtovali tri milijone litrov mleka, kar smo že dosegli, letos pa bomo pridelali 2 do 3% več mleka kot lansko leto.«

Zanima me tudi, kako je pri vas s sadjarstvom in vinogradništvom?

»Obe panogi sta v TOK Kooperacija večinoma drugotnega pomena. S sadjarstvom se ukvarjamo v proizvodnih skupnostih. Naši kmetje imajo 5 hektarov mla-

kmet. Pogoji pa ne smejo biti strogi in togi, da bi komu zaprli pot.

Od leta 1973 naprej se je invalidsko-pokojninsko zavarovalo 120 kmetov; od teh polovica že prejema pokojnino.«

Po vsem sodeč je videti, da ste redka oaza urejenih kmetijskih odnosov sredi Slovenije, ki se s takimi dosežki vsaj v celoti ne more pohvaliti. Do sedaj tudi še niste izrekli nobene kritične besede na račun naše kmetijske politike.

»Res je, da pri nas kriz ne čutimo v tolikšni meri kot drugod. Zakaj? Najprej so tu urejeni kooperacijski odnosi in kreditiranje živine iz sklada državnih rezerv, saj je precej zemlje v naši občini nad 600 metri nadmorske višine. Za te predele pa veljajo ugodnejši kreditni pogoji. Za vsako privezano glavo živine dobi kmet kredit v znesku ca. 2000 din za 5 let, če ima dolgoročno kooperacijsko pogodbo. Res pa je, da bi bili uspehi lahko še večji, če bi bila razmerja med cenami urejena. Sedanja cena živine namreč ni porok za jutri. Število živine nam sicer ni padlo, težave pa bodo z odkupom, če bodo cene na Hrvaškem toliko višje. Na drugi strani pa se vztrajno draži repromaterial. Ko pripravljamo osnutke, smernice, naslednji srednjeročni program, zares ne vemo, kako načrtovati proizvodnjo, saj ne poznamo niti cen za prihodnje leto. Najkasneje v oktobru bi te morale biti znane, izvemo pa jih šele maja naslednje leto. Zato kmetje rajši prodajajo zemljo, zapuščajo kmetije in gredo v industrijo, kot pa da bi se odločali za tvegano proizvodnjo.«

V tozdu Proizvodnja se ukvarjajo s sadjarstvom in hmeljarstvom. Naša sogovornica je bila **Martina Koritnik**, dipl. ing. agr., obratovodja hmeljarsko-sadjarškega obrata Kopolje.

V Sloveniji tudi letos ne bomo obnovili ali na novo uredili toliko sadovnjakov, kot smo načrtovali v srednjeročnem načrtu. Enako je bilo v prejšnjih letih, ko

pozebe, na Loki pa nam je toča uničila pridelek, tako da so jabolka, ki bi bila sicer prvovrstna, sedaj samo za industrijsko predelavo.«

Samo vi se v sozdu Mercator ukvarjate s hmeljarstvom?

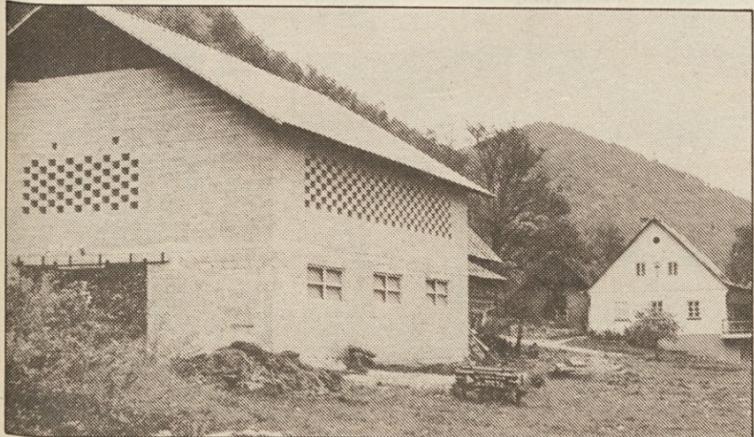
»Imamo 75 hektarov hmeljišč v Loki, Kopolju in Šentjanžu. Tu raste večinoma naša stara sorta, savinjski golding. Kjer obnavljamo, uvajamo novejša sorte, auroro in apolon, ki dajo enkrat večji pridelek; tudi 25 do 28 q posušene hmelja na hektar. Hmelj obiramo strojno, vendar kljub temu v sezoni potrebujemo 200 začasnih delavcev, ki jih čedalje težje dobimo. Enake težave imamo tudi pri obiranju jabolk. Hmelj sušimo v naši sušilnici v Loki. Letošnji pridelek je okoli 100 ton, nekaj manjši je zaradi toče, na pozebo pa hmelj ni občutljiv.«

Na koncu smo povprašali še direktorja M-KK Sevnica, **Albina Ješelnika** o njihovih načrtih in željah.

»Težave imamo s pravilom sadja. Že sedaj ga pridelamo na leto 350 vagonov, leta 1985, ko bomo uredili še 80 hektarov novih nasadov, pa bo letni pridelek 600 vagonov. Zato bi nujno potrebovali manipulativno-distribucijsko skladišče z viličarji za nov način spravila v boks paletah. Za daljše shranjevanje bomo še vedno vezani na hladilnice delovnih organizacij M-Slovenija sadje in M-Sadje zelenjava ter na hladilnico v Krškem.

V naslednjem srednjeročnem obdobju bomo preusmerili še 100 kmetij. Skupno bo tako obnovljenih 360 kmetij, to pa so na našem področju vse kmetije, ki lahko pridelujejo tržne viške. Pri kooperantih bomo postavili tudi deset mini farm za 5000 prašičev, letno načrtujemo obnoviti še 5 hektarov vinogradov in nasaditi 3 hektare ribeza, ravno tako pri kooperantih. »**To so načrti za prihodnje leto. Kakšne pa so razmere na splošno sedaj pri vas in kako bi jih izboljšali?**

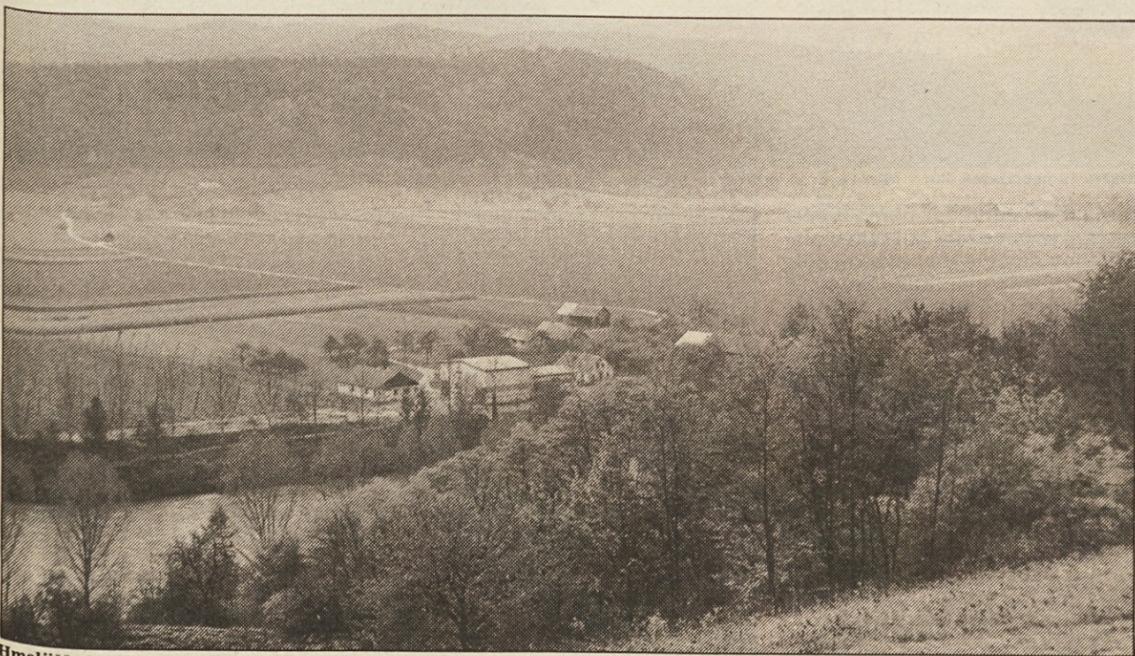
»Ne napredujemo s takšnim ko-

Letos spomladi dokončan hlev Alojza Klenovška, kmeta-kooperanta iz Podvrha pri Sevnici.

Slavka in Alojz Klenovšek, kmeta-kooperanta iz Podvrha pri Sevnici v svojem novem hlevu.

Hmeljišča M-KK Sevnica v Kopolju.

ski stroji) in mešanim blagom. Na leto spitamo 1300 glav mlade živine (500 do 600 kg) in odkupimo od naših kooperantov 500 glav starejše živine; temu pravimo remont krav. Trenutno imamo privezanih nekaj več telet kot ponavadi. Po republiškem odloku, ki velja od letošnje spomladi naprej, dobi kmet ob privezu za vsako tele 1000 din. Od tega da 450 din naša klavnica, ostalo pa živinorejska poslovna skupnost.«

Število živine se povsod po Sloveniji zmanjšuje, pri vas pa, začuda, ne. Zakaj?

»Kmetje so pri nas zelo navezani na kooperantske odnose in pogodbe in jih spoštujejo. Zato nam niti Hrvaška, kjer so odkupne cene višje za 5 do 6 din pri kg žive teže, ne pobere več kot 5% živine druge kvalitete. Prav zato pri nas ni težav v preskrbi z mesom, ki ga prodajamo še v Krško in na Primor-

Kaj pa letošnje vremenske neviščnosti? So suša, toča in pozeba naredile kaj škode?

»Suša ni veliko škodovala, ker smo travnike jeseni dobro založili, spomladi pa smo dognojivali. Prva košnja je dala sicer za 30 do 40% manjši pridelek, vendar sta drugi in tretji odkos, ki sta bila zelo dobra, nadoknadila primanjkljaj. Kmetje se večinoma opirajo na lastno krmno bazo, mi jih oskrbujemo le s pesnimi rezanci in z uvoženo koruzo. Pri kmetih pospešujemo pridelovanje koruze za zrnje in silažo ter krmnih rastlin, ki jih sejejo čedalje več. Čedalje bolj se uveljavlja tudi siliranje koruze in sena, zlasti v koritastih in stolpnih silosih, pod folijo pa ne, ker je ta predraga.«

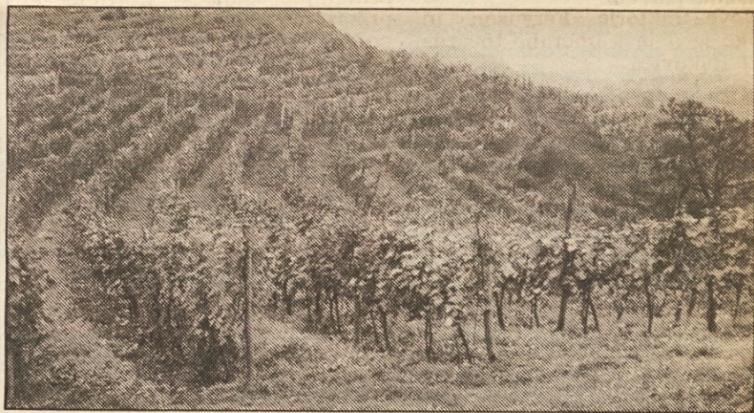
Kakšne uspehe dosegate pri usmerjanju oziroma preusmerjanju kmetij?

»Kmetije preusmerjamo v živin-

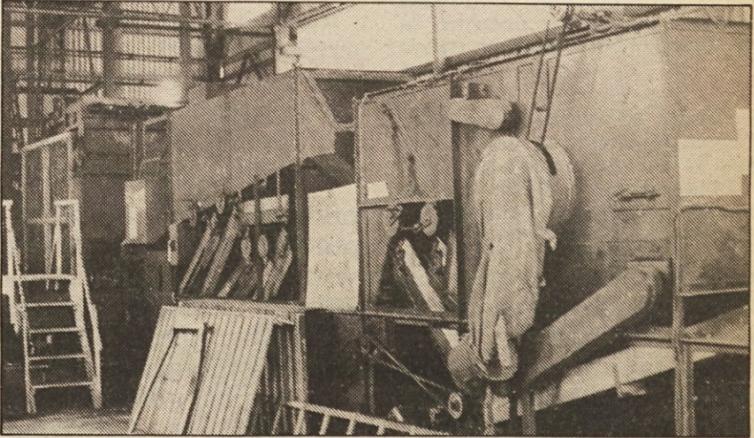
dih, sodobnih sadovnjakov in 15 hektarov ribeza, pripravljamo pa še 5 hektarov novih sadovnjakov. Za sadjarstvo se odločajo večinoma nekmetje ali polkmetje, poleg dela v tovarni. Pozeba je prizadela 70% ribezovih nasadov, manj škode pa je naredila v sadovnjakih. Že tretjič zapored pa je prizadela vinograde (50% škode), ki jih je pri nas 500 katasterskih hektarov, od tega precej starih. Pridelujemo cviček, težave pa nam dela nenarčna obnova starih vinogradov. Kljub pozebi smo letos odkupili 15 vagonov grozdja.«

Rekli ste, da so pri vas kooperantski odnosi zgledni, vendar na področju varnosti in združevanja kmetov gotovo še ni vse storjeno?

»Do februarja 1980 moramo dopolniti zakon o združevanju kmetov. Določiti moramo pogoje in merila, kdo je lahko združen

Dva hektara meri pred leti obnovljen vinograd Alojza Klenovška, kmeta-kooperanta iz Podvrha pri Sevnici.

Stroj za obiranje hmelja na Loki.

Vse foto: Jože Rozman

nismo obnovili niti 3/4 predvidenih površin. Kako je s tem pri vas?

»Leta 1972 smo začeli z nasadi gostega sajenja dreves, to je vzgoja Pilar. Prve sadike smo dobili iz Belgije, sedaj jih vzgajamo sami doma. Tako imamo na Blanci 14 hektarov nasadov novih sort (jonagold, idared in spartan), poleg 15 let starega nasada, ki meri 60 hektarov. Na opuščnem hmeljišču na Loki smo pred štirimi leti uredili nov nasad, ki meri 7 hektarov. Štiri leta je star nasad tudi na Impolci, velik 10 hektarov. Od tega je 6 hektarov zgodnjih sort – starkova rana, kvinta, red melba, mantet, jersey mac in discovery.«

Kakšen je bil letošnji pridelek?

»Mladi nasadi še niso v polni rodnosti. Na Blanci smo letos pridelali 100 vagonov jabolk, kar je polovica možnega pridelka zaradi

rakom, s kakršnim bi želeli. Odkup mleka ima sedaj indeks 103 in živine 101, prej je bil 120 oziroma 110. To praktično pomeni, da stojimo, stati na mestu pa pomeni nazadovati.

Velik razkorak vidimo zlasti med ekonomičnostjo in rastjo proizvodnje. Repromaterial, zlasti gnojila, težjo mehanizacijo, seme in nujne surovine za močna krmila bi morala država subvencionirati. Cene koruze in drugih pridelkov naj bi se oblikovale v prostih ekonomskih razmerjih, kmetijstva pa bi lahko oprostili tudi nekaterih davkov, saj ima iste obveznosti kot najbolj razvita industrija, stopnjo akumulacije pa zelo nizko. Za kmete kooperante je sedanja način kreditiranja razmeroma dober, še boljše pa bi bilo, če bi bili odplačilni roki dolgi vsaj 15 let. Če bi se vse to zgodilo, bi tudi naše kmetijstvo lažje zadihalo.«

Ob novem šolskem letu

Janez Remškar

Trgovine brez prodajalcev

Spet zvoni šolski zvonec. Nenehno in vsakdanje. Odprte so šole. Nekje po novem, drugje še po starem sistemu. Ljubljana je oživela. Večina šol je polnih. Predvsem gimnazije. Bolj žalostno pa je s poklicnimi šolami. Te niso polne. Pa brez zamere: še vedno nimamo pravilno naravnane učnega programa v osnovnih šolah.

Poklica ne znamo več ceniti, čeravno danes več nese, kot pisarna. Imamo izkušnje žalostnih rekordov visokih in višjih šol. Koliko študentov konča študij v roku? V tem smo nekje na repu evropske lestvice.

Vzemimo trgovino. Problemi nastajajo že na samem začetku, nekje v osnovni šoli. Ko poslušneš pogovorom med otroki, kadar se pogovarjajo, kam in kako po osnovni šoli, je trgovina na zadnjem mestu. Trgovaška šola (šola za prodajalce) pride na vrsto šele potem, ko so vse druge srednje šole zapolnjene in dijaki ne dobijo več prostih učnih mest. Opredelejo se za trgovino - to pa ne iz nestrane nagiba, iz želje za tem poklicem, temveč zato, da tudi oni postanejo enakovredni.

Seveda je šola eno, praksa drugo. Že sama šola po mišljenju mnogih ne daje učencu tistega znanja, ki ga bi moral imeti prodajalec. Suhoparno in naučeno, večkrat brez primerne obnašanja. Praksa isto. V Ljubljani bi nedvomno morali imeti za prodajalce primeren učni center, tako kot ga imajo gostinci. To naj bi bila večja samopostrežna trgovina, v kateri naj bi poleg učencev bili tudi trgovci - pedagogi. Tam bi se učenci naučili poleg poznavanja artiklov tudi vljudnosti do kupcev, vse do čistoče in reda. Priznajmo, da poslovodkinje in poslovodje s svojimi učenci večkrat ne znajo pravilno ravnati, saj jim večidel ponujajo le metlo, za ostalo se večkrat ne menijo. Ni čudno, da učenec zgubi še tisto malo volje do trgovine, ki jo je mogoče dobil v šoli.

Trgovine na deželi so prazne, v mestu pa ni dosti boljše. In kaj potrošnik bolj ceni od dobre založene trgovine in vpludne prodajalke?

Potrebno bo začrtati novo pot, predvsem kar zadeva trgovski kader. S tem ne želim jemati pomena drugim šolam in ustanovam, ki so danes potrebne. Moramo pa misliti vnaprej. Graditi trgovine in ne načrtovati trgovskega kadra je absurd.

Trgovski poklic je kar težak, predvsem za ženske. Deljen delovni čas, sobote, pa tudi čas dopustov. Mislim, da tudi osebni dohodki niso v trgovini dovolj visoki. Prodajalna ima opraviti z različnimi ljudmi. Predvsem v klasičnih trgovinah je pred prazniki obupno.

Zaradi vseh teh in drugih težav prodajalke, da o prodajalcih ne govorimo, zapuščajo trgovino. Najdemo jih povsod, predvsem v administraciji. Strojepisni tečajji pomagajo predvsem prodajalkam do boljšega kosa kruha, do prostih sobot skratka do udobnejšega življenja. Trgovske organizacije bi morale skupno reševati probleme bodočega kadra.

Predvsem bi morali delovati v propagandnem smislu. Že v osnovnih načelih bi morali prikazati realnost trgovskega poklica in ga primerno ovrednotiti. Izdajali bi prospekte dobro urejenih trgovin, prirejali obiske v trgovskih hišah ipd.

Ne bi bilo odveč, kaj ne?!

Malokdaj zaidemo mednje ● Malokdaj zaidemo mednje

Trgovinica v Mirni peči

Tokrat smo krenili na dolensko stran in na pol poti med Trebnjem in Novim mestom ob stari cesti obiskali Mirno peč, vas s tremi trgovinami, pošto, gostilno, šolo, tovarno Beti, bližnjo železniško postajo in še čim. Poleg trgovine KZ Krka in Dolenjke je v vasi še poslovalnica tozda Standard iz Novega mesta, ki je bila naš cilj.

Sredi vasi, v starejši vili, domuje trgovinica s tremi mladimi in pridnimi prodajalkami. **Milka Golob** (20 let) iz Malenske vasi pri Mirni peči nadomešča poslovodkinjo **Anico Turk**, ki je na porodniškem dopustu. Ker je Milka v trgovini najstarejša, trgovsko šolo je končala pred tremi leti, so jo izbrali za namestnico. Njeh pomagata še prodajalka **Marica Gorenc** (20 let) in **Milena Matoh** (18 let), ki je letos dokončala šolo za prodajalke.

Dela je vseskozi veliko, zlasti od takrat, ko je poslovodkinja odšla na porodniški dopust, je povedala Milka Golob. Od februarja do julija letos pa sta bili celo sami z Marico v trgovini, ker je vajenka odšla v šolo, novih moči pa niso dobili.

»Da, dela je dovolj in tudi odgovornost je velika. Ko sva bili samo dve, je mesečni promet znašal 50-60 starih milijonov večinoma drobnih živil. Delali sva od 6^h zjutraj in včasih pozno v večer, čeprav je delovni čas trgovine od 7^h do 16^h. Račune sem zato morala pregledovati doma. Tudi sedaj, ko smo tri, moram poleg poslovdskih opravkov tudi prodajati, pospravljati in čistiti, skratka vse, kar je v trgovini potrebno, račun

ne ogreje niti prostora za pultom, kaj šele skladišča, ki je po drugi strani tudi premajhno; zlasti poljati, ko prodajo veliko pijača.

In če bo vse tako ostalo in se ne bo nič obrnilo v njihovo dobro, pravijo prodajalke, potem prav gotovo tu ne bodo zdržale dolgo.

Plače so slabe, dela je veliko, tudi težkega, saj prekladanje vreč in zabojev radenske ali piva gotovo ni ženski konjiček. Dve sta že naredili strojepisni tečaj in če se bo ponudila prilika, potem...

Kaj pa inšpektorji? Prejšnji mesec so jih obiskali iz Ljubljane in Novega mesta. Pregledali so meso in salame, vse je bilo v redu.

Na koncu so dekleta še povedala, da redno berejo časopis in da ga vsakič kar težko čakajo, saj iz njega izvedo marsikaj zanimivega in poučnega o drugih trgovinah in organizacijah. Tega bodo verjetno čakale še težje.

Jože Rozman

Milka Golob, Marica Gorenc in Milena Matoh (od leve proti desni) skrbijo, da je v trgovini vse tako kot mora biti.

Meglen in neprijazen dan v Mirni peči so razvedrile prijazne prodajalke v poslovalnici tozda Standard iz Novega mesta.

Idrijski hotelirji in gostinci

Jože Rozman

Vojna prevelikim osebnim dohodkom

Ob zadnjem obisku delovne organizacije MERCATOR-RUDAR IZ IDRIJE septembra meseca smo se z novim direktorjem tozda Javornik, IGORJEM BONČINO, pogovarjali tudi o nepravilnostih pri delitvi osebnih dohodkov, ki so jim takrat napravili konec. V tozdu Javornik se okoli sto delavcev ukvarja z gostinstvom in hotelirstvom v hotelu Nanos, gostišču Nebesa, kavarni, gostilnah Soča in Kanon, ter nekaj bifejih.

»Na delavskem svetu tozda Javornik 5. septembra smo napovedali vojno prevelikim osebnim dohodkom. Dokler ne bomo sprejeli novega plana o osebnih dohodkih, bomo izplačevali samo predujme (=akontacije). Poglejte, kaj se je dogajalo:

Šef kuhinje v gostišču Nebesa je dobil več kot dva stara milijona na mesec, šef kuhinje v Nanosu pa 8000 din. Zakaj taka razlika? Zaradi nerealnega in nepravilnega planiranja. Sedaj bomo naredili nov plan in nanovo ocenili delovna mesta, kajti dosedaj tudi delitvena razmerja niso bila pravična. Nekateri delavci so delali tudi več kot sedem ur dnevno, sedaj pa tega ne smejo več, ker je delovne sile dovolj.

Na delavskem svetu smo sprejeli nekaj začasnih ukrepov. Plače

bomo sicer zvišali za dvajset odstotkov, vendar najvišji osebni dohodek ne sme preseči 14.000 din. Če bomo plan presegli, bo izplačilo lahko večje, a največ petdeset odstotkov. Dosedaj so bili pri nekaterih presežki tudi stopetdeset odstotni.

To so le začasni ukrepi in napačno bi bilo misliti, da smo za uravnilovko. Vendar, kar je preveč, je pač preveč. Nekateri zaposleni pri vsem tem niso dobivali na mesec več kot 4500 din, zato moramo sedaj vsakemu zagotoviti osnovni dohodek.

Te ukrepe smo sprejeli tudi zato, da bi izpolnili sklepe sozda o delitvi dohodkov, saj smo v prvem polletju dali za osebne dohodke več kot za sklade,« je končal Igor Bončina.

nam pa še vedno večinoma zvečer doma,« je povedala Milka Golob.

Njihov delovni dan je torej dolg devet ur, kajti po odloku novomeške občine morajo biti trgovine odprte vsaj dve uri po 14. uri, ne splača pa se jim, da bi vsmes zaprli trgovino za dve uri. Prodajalke so se med seboj dogovorile tako, da gre ena od njih uro preje domov in druga uro kasneje pride, Milka pa mora biti v trgovini vseh devet ur in tudi na dopustu še ni bila, saj za to ni bilo časa.

Čeprav je bila trgovina letos odprta manj časa in kljub temu, da sta bili nekaj mesecev samo dve prodajalki, je bil promet ob polletju večji kot lani. Največji nakupi so okoli 15. vsak mesec, ko dobijo ljudje plače in gospodinje nakupujejo »fasunge«. Kupci so zadovoljni, pravijo prodajalke, ne morejo pa jim ponuditi mlečnih izdelkov razen lučk in sladolegov, ker zanje nimajo primerne hladilnice. Pred mesecem dni so dobile nov stroj za rezanje salame, obljublajo pa jim tudi hladilnik za mlečne izdelke. Spomladi bodo verjetno obnovili trgovino, predvsem izložbe, police in tla, ki jih pokriva navaden, lesen pod. Že samó pometanje tal in brisanje prahu po policah, ki so ob tem nabere, na njih, da veliko dela. V trgovini nimajo niti tekoče vode, ki si jo prodajalke nosijo s sosednjega dvorišča. V vasi so pred kratkim položili vodovod in ko bodo spomladi preurejali trgovino, bo tekoča voda tudi v njihovi trgovini.

Pridne prodajalke si vse to nedvomno zaslužijo in prav bi bilo, da jih tudi pozimi ne bi več zeblo, saj ena trajno žareča peč v trgovini

Ljudje so navajeni in radi hodijo sem, saj je v tej hiši trgovina že dolga leta.

Vse foto: Jože Rozman

Športnikov kotiček – športnikov

Sonja Dolinšek – M – Slovenija sadje

Turni smuk

Žal še vedno prevladuje zmotna misel, naj se turnega smuka lotijo samo dobri smučarji. Bolj kot to, da obvladamo tehniko smučanja, je pomembno, da poznamo zimske razmere v gorah ali pa gremo na turo z izkušenim turnim smučarjem.

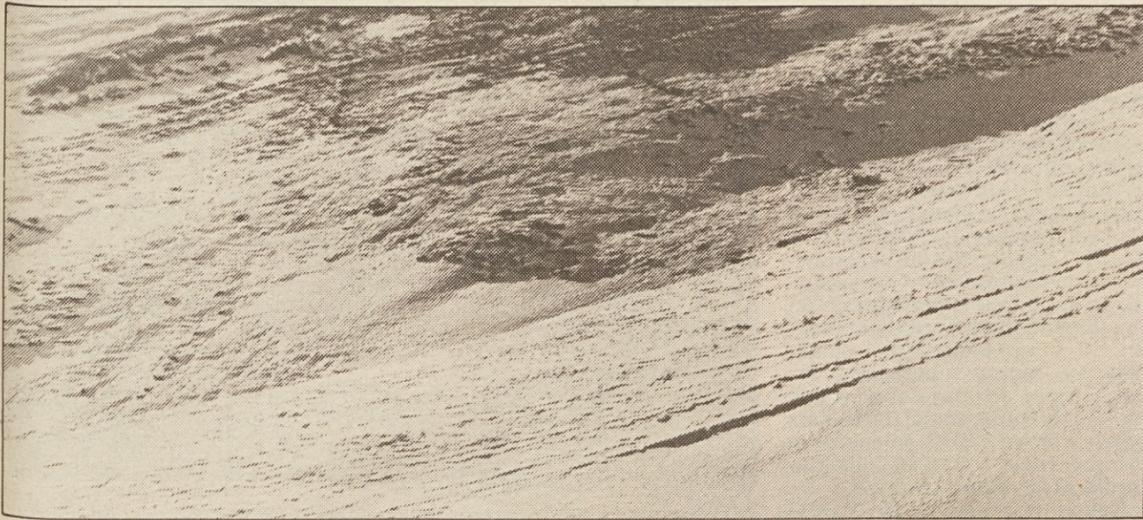
Tehnika vijuganja na »salonski« pisti je namreč povsem drugačna kot smuka po nesteptanih strmih. Na turni smuki lahko v eni uri spusta izurjen smučar uporabi

Smuči in vezi naj bodo čim lažje. Čevlji so lahko t. im. »polpancerji« s podplatom iz narezane gume, tako da ni treba tvoriti pancerja na hribu navzgor in smučati s pla-

kar o turni smuki! – Vsekakor zahteva ta šport dosti kondicije in ni dovolj, da se zanj odločimo šele, ko je že treba na pot. Zdaj zdaj se bodo po časopisih in TV razpasli napotki za pridobivanje smučarske kondicije in vaje za krepitev mišic, ki so pri smučanju najbolj obremenjene – intenzivno se jih lotite. Če sedežnica na Krvavcu še ne obratuje pojdite prvo rundo peš. Če lahko izbirate, se na vrh urejenega smučišča raje povzpnete s sidrno vlečnico in ne s sedežnico. Če je zapadel nov sneg, se korajžno lotite nesteptanih strmin, čeprav vam vijuganje v celcu ne bo šlo – pa prestopajte!

Tisti redki, ki se vam bodo smejali, nikdar ne bodo okusili slasti turne smuke! Tisti pa, ki res dobro smučajo, nimajo časa za ogledovanje.

Turnega smuka se običajno lote-

vrsto tehnik. Na Kredarici je pršič, na Kalvariji izmenični plazovi klobazatega snega in poledenele, spihane strmine, pri lovski koči mokra brozga, na Medvedjeku hrustav zbit in kristaliziran sneg, na meliščih pod Draškimi vrhovi kot kost trda grudasta plazovina, v gozdu razmočen firn, v sami Krmi pa ledena povrhnica, ki se predira do kašaste podlage. Lepo, kaj? Vse te spremembe so virtuozi, ki briljira samo po udobnih Njivicah ali Esu – španska vas.

Za neprestrme smuke niti ni potrebno znanje vijuganja – prestop in zavoj k bregu bosta za začetek dovolj. Bistvena pri turni smuki pa je kondicija in, seveda, oprema.

ninskimi čevlji navzdol. Bolje kot puha komplet se obnese planinska obleka s tankimi, udobnimi vetrnimi hlačami, gamašami in anorakom povrh. Obvezna so zatemnjena očala (ledeniška ali »švasarska«), krema proti soncu in za zaščito ustnic (Labiosan, Labello, Piz Buin – v tubi ali šminki). Nič ne bo škodilo, če bodo rokavice in kapa v treh izvodih (že pri drugem padcu boste to sami ugotovili).

Hrane ne tvorimo preveč. Še najboljše se obnese mala termos steklenica vroče kave ali čaja, sadje (lahko suho) in lešniki, orehi, rozine, mandlji...

O snegu še ni niti sledu, mi pa že

vamo spomladi, ko sonce v gorah že močno pripeka. Zato se oblečemo po vzorcu »čebule«: pri hoji navzgor počasi slačimo odvečne puloverčke in majice, na vrhu se oblečemo (spomladi rado hudo pih), pri spustu pa po potrebi – v soncu krpe dol, v sencini in na položnejših pobočjih pa spet gor.

In nekaj – na vrhu bodimo med osmo in deveto uro zjutraj, kajti okrog 11. ure je sneg na osojnih pobočjih že zelo zmehčan in utegnemo biti zaradi polaganja prikrasani za tisti osnovni nepopisni užitek, ki ga predstavlja neskončen beli spust po prvem visokogorskem firnu.

Rekreatorjev nasvet

Sonja Dolinšek – podpredsednica KORŠ

V borbi za točke

Sistem točkovanja na športnih igrah je pojasnjen že v razpisu za samo tekmovanje, prav tako pa tudi v pravilniku, ki ga je dobil v roke vsak TOZD v Mercatorju. Najbolje je, da športni referent, ki je vodja vseh ekip, aktivno ne nastopa, pa še takrat, kadar ne nastopa, ne more biti na vseh tekmovališčih hkrati. Zato naj ima vsaka ekipa kapetana, ki se meni izključno z vodjem tekmovanja v svoji panogi. Vodja vseh ekip naj skrbi predvsem za koordinacijo.

Na tekmovanju mora imeti na vsak način s seboj zavoj PP, nekaj Dekstroze ali Vitergina, vedeti mora, kje se dobijo okrepljena, kje so sanitarije in prostori za preoblačenje, predvsem pa mora biti na tekočem o vsakem uspehu, ki ga dosežejo njegovi tekmovalci.

Pravočasno mora vsem tekmovalcem razdeliti oznake, štartne številke, skice s štartnimi mesti in točnim časom začetka tekmovanja, o eventualnih spremembah pa mora biti vseskozi na tekočem. Bone za zaključno slovesnost je najbolje obdržati do konca tekmovanja in jih razdeliti dejansko prisotnim tekmovalcem šele na zbornem mestu. Če so nam boni ostali, ker so tekmovalci odšli domov predčasno, jih čimprej vrnimo organizatorju. Največkrat je dogovor tak, da organizatorju izvajalec obračuna samo dejansko porabljene bone, preostale pa mora organizator vrniti – če smo to storili, smo tudi sami zavestno pripomogli, da so stroški za izvedbo kar najmanjši.

Še pred »prsto zabavo« ob zaključni razglasitvi rezultatov se s

Organiziranje športnega razvedrila

Poročilo o dejavnosti koordinacijskega odbora SOZD

KORŠ v letu 1979

KORŠ je bil ustanovljen 14. decembra 1978 na pobudo KO OZS SOZD Mercator, z namenom, spodbujati rekreacijsko dejavnost v vseh delovnih kolektivih sozda in razmahniti organizacijsko dejavnost v sozdu samem.

Plan so sestavljale štiri osnovne točke:

V rekreacijski dejavnosti je bilo:

a) vodenje preglednika – nezadovoljivo;

b) anketa o že vpeljani rekreaciji po TOZD – izvedeno;

c) usklajevanje možnosti vadbe ni bilo opravljeno, ker je anketa pokazala (z redkimi izjemami) zelo nizko stopnjo organizirane rekreacije po delovnih kolektivih;

d) sodelovanja na seminarjih organizatorjev športne rekreacije ni bilo. Vzrok: nezagotovljena sredstva in pa dejstvo, da so imeli imenovani delegati KORŠ težave s predpostavljanimi, češ da je rekreacija njihov hobi in ne potreba družbe.

Športna dejavnost je v celoti ureničila program:

a) Zimska Mercatoriada v Kranjski gori je bila po udeležbi številčnejša od lanske; vpeljali smo tudi tekmovanja v tekah;

b) Zimske Živiliade smo se prvič udeležili kot Mercator-12 reprezentantov je osvojilo 6 priznanj, od tega 1 bronasto kolajno. Ženske so zasedle 4. mesto, moški 2.–3. mesto, v skupni uvrstitvi pa smo bili med 21 sodelujočimi ekipami 5. Ugotavljamo, da se dva nosilca zlatih medalj Mercatoriade nista udeležila Živiliade zaradi neorganiziranega prevoza, česar je krivo pomanjkanje sredstev. S kompletno udeležbo bi ekipa Mercatorja brez dvoma posegla po enem od pokalov.

c) Letna Mercatoriada je izjemno uspela, zlasti po zaslugi organizatorja M-Nanos, TOZD Preskrba iz Portoroža. Rezultati so pokazali, da so uspešni tisti kolektivi, ki imajo vse leto dobro organizirano rekreacijo, ne pa tisti, ki so številčno močnejši. Kot po pravilu so

ti kolektivi tudi poslovno med najuspešnejšimi.

d) Na letni Živiliadi (prav tako v Portorožu) so tekmovali najboljši z Mercatoriade (z eno nedopustno izjemo), in to prvičkrat. Če bi možna ekipa v krosu ne bila diskvalificirana zaradi organizacijske napake (ekipa ni imela vodje), bi zasedli prvo mesto – od skupno 157 točk sta nas ločili od prvega mesta le dve točki. Kljub temu so dobili pokal za tretje mesto, prepričali pa smo se, da bi v marsikateri športni panogi z nekoliko manj športne smole lahko dosegli najprejšji uspeh že kar na tej Živiliadi.

e) ZTKO Vič-Rudnik deluje preveč zaprt in smo bili pravočasno obveščeni le o sindikalnem občinskem tekmovanju v smučanju, ki smo se ga z okrnjeno ekipo tudi udeležili (vzrok: nepozno zagotovljeno plačilo štartnine) – zato ekipne uvrstitve nismo dosegli. Tudi tu smo se prepričali, da bi v popolni sestavi naša ekipa lahko dosegla najboljši rezultat.

Financiranje rekreativne in športne dejavnosti je bilo ponovno improvizirano. KORŠ je bil ustanovljen po sprejetju plana za leto 1979, zato je potekalo financiranje preko izstavljanja računov za propagandno dejavnost, kar je močno zaviralo akcijski krog sicer izredno prizadevnih članov KORŠ.

Kljub popolnemu razumevanju vseh samoupravnih organov v SOZD, kakor tudi kolegijskega organa, zaradi organizacijskih težav, ki so izvirale izključno iz nedomišljenega načina financiranja, nismo našli časa in volje za preučitev možnosti za ustanovitev športnega društva Mercator.

Če povzamemo uspehe in neuspehe, ugotovimo, da so športni uspehi veliki, rekreacijski del pa šepa. To je povsem razumljivo. Za organizacijo športnega tekmovanja potrebujemo ekipo, ki sicer trdo dela mesec ali dva, in določeno vsoto denarja, potem pa je delo opravljeno. Za rekreativno dejavnost pa je treba skrbeti poleti in pozimi, potencialni uporabniki so prav vsi zaposleni, zanemariti ne smemo nobene panoge, poskrbeti moramo za pravilno informiranje vseh, nenehno moramo ustvarjati spodbudne nove možnosti, za kar je potrebno zagotavljati vseskozi dovolj sredstev iz točno opredeljenega vira.

Nekaj sodelavcev iz Studia za ekonomsko propagando zasluži vso našo zahvalo za vložen trud pri delu KORŠ. Žal pa oglasa Mercatorja ni bilo v biltenu zimske niti letne Živiliade, čeprav smo od SEP dobili zagotovilo, da je zadeva urejena. Kljub splošnemu mnenju, da je prisotnost propagandnega materiala na športnih igrah živilcev eden najbolj odmevnih in ključnih načinov propagiranja SOZD, se je KORŠ moral ob vsaki akciji posebej ukvarjati še z vprašanjem, kdo bo to propagando financiral.

Za konec naj omenimo, da so nas na sestanku predstavnikov organizacij živilske industrije predlagali za organizatorje naslednje Živiliade. Naši zastopniki so sicer takoj pojasnili, da je rekreacija v Mercatorju še v povojih, tako da bi take organizacije ne mogli prevzeti že v letu 1980, vendar je vprašanje ostalo odprto. KORŠ je na svoji seji zavrnil možnost te organizacije, kajti najprej moramo rešiti vprašanje financiranja rekreacijskih dejavnosti znotraj Mercatorja. V prepričevanju pa, da bo naše prizadevanje obrodilo sadove, smo menili, da organizacijo največjega tekmovanja živilcev lahko planiramo v enem prihodnjih let. Izjemen uspeh športnikov Mercatorja ob njihovi prvi udeležbi na letošnjih zimskih in letnih športnih igrah živilcev SRS od nas to celo terjata.

Takoj, ko je letošnje leto začel s svojim delom, je KORŠ menil, da je najprej potrebno raziskati, kakšno mesto zavzema rekreacija v posameznih delovnih oziroma temeljnih organizacijah Mercatorja.

Sklenjeno je bilo, da se sestavi vprašalnik, ki naj bi ga izpolnili v vseh organizacijah v sestavi Mercatorja in bi bilo iz njega razvidno trenutno stanje. Takoj moram poudariti, da nismo upali na stoodstoten odziv, vendar pa je bil rezultat prav grozljiv. Večina vprašalnikov je, kot kaže, romala v koš, iz ostalih pa je razvidno, da je pred nami res še veliko dela. Razen nekaterih izjem (maloštevilnih) v vseh organizacijah na področju rekreacije cepetamo na mestu. Vzrokov za to je veliko in zelo različni so: veliko število žensk (matere), specifično delo (deljen delovni čas), velika razdrobljenost in s tem otežkočene skupne akcije, premalo kadrov za organiziranje rekreacije – tako poklicnih kot tudi amaterskih, ni objektov, slabi pogoji za organiziranje medsebojnih srečanj zaradi velikih oddaljenosti in nazadnje najbolj občutljiv problem – financiranje.

Če damo roko na srce, moramo priznati, da je med nami veliko takih, ki so vedno zagrizeno proti, ko slišijo, da bi bilo potrebno dati kakšen dinar za šport oziroma rekreacijo. Pogosto je slišati besede, kot so: »Zakaj bi dali mi vsi za tistih nekaj redkih posebnih, ki izkoriščajo svoj prosti čas za rekreativne neumnosti?« Vendar se s plača potruditi in prepričati ljudi – delavce, da se začnejo ukvarjati z re-

kreacijo in športom, saj bi to bilo koristno v prvi vrsti zanje, pa tudi za Mercator kot celoto.

Na poslani vprašalnik je od 63 TOZD poslalo odgovore 20 (31,7%)

od 12 enovitih DO 9 (75%) skupaj je od 75 TOZD oziroma DO poslalo odgovore 29 (38%).

18 TOZD in 8 DO imajo organizatorje rekreacije.

11 TOZD in 6 DO omogoča svojim delavcem rekreacijo.

Vsega skupaj se ukvarja z rekreacijo 580 delavcev.

Naj na kratko preletimo, katera športna oziroma rekreacijska panoga je med delavci najbolj popularna: na prvem mestu je kegljanje, z njim se ukvarjajo v 15 TOZD oziroma DO, nato streljanje in plavanje v 12 TOZD oziroma DO, mali nogomet v 10 TOZD oziroma DO, šah v 9, smučanje v 8, namizni tenis v 7, planinstvo v 4, potem pa so še kros, telovadba, tek na smučeh, odbojka, rokomet, vlečenje vrvi, tenis, pikado, kolesarstvo itd.

Glede objektov je stanje slabše:

igrišča na prostem: 5 najetih in 1 lastno;

telovadnice (najete): 4, in to 2–3 ure na teden;

kegljišča (najeta): 9 po 2–4 ure na teden;

pokriti bazeni (karte): 4, in to 1–20 ur na teden.

Mogoče vsi ti podatki niso čisto realni, saj se verjetno nekateri le ukvarjajo z rekreacijo in samo iz malomarnosti niso poslali izpolnjenih vprašalnikov, vendar kljub temu rezultat naše ankete ni najbolj vzpodbuden.

Darko Bajec

tekmovalci dogovorite za prevoz do doma.

Priznanja, ki so si jih prislužili tekmovalci (diplome, kolajne) so praviloma njihova last. Priznanja za ekipne uspehe in pokali pa običajno krase vitrino delovne organizacije. Sicer pa se moramo o tej razdelitvi že poprej dogovoriti v kolektivni samem, da pozneje ni nepotrebnih razočaranj.

Ob razglasitvi običajno pošljete po pokal tekmovalca, ki ima največ zaslug zanj – za to, kako bo prišel v delovno organizacijo, pa le poskrbite sami – nerodno je, če se iz samega navdušenja pokal kje izgubi, saj je bil zagotovo pošteno trdo prislužen!

Temelji programa Kulturnega doma Ivan Cankar

Alenka Malenšek – M-Velepškrba, TOZD Grosist

Izziv sedanjim kulturnim programom

Štiri dvorane: velika Gallusova dvorana, srednja Linhartova dvorana, mala Kosovelova dvorana in arena Kajuhova dvorana – bodo štiri ognjišča novega kulturnega doma Ivan Cankar, katerega predlog temeljev programa je bil osrednja tema 5. seje odbora za varstvo kulturne dediščine izvršnega odbora Ljubljanske kulturne skupnosti, dne 9. 10. 1979.

Ivan Cankar je poudaril, da nam mora pomeniti boj za socializem hkrati tudi kulturni boj. Z odločitvijo za postavitev kulturnega doma smo ponovno potrdili to Cankarjevo misel, saj bo nova kulturna hiša pomembna pridobitev našega nenehnega snovanja za socializacijo kulture in umetnosti celotne Slovenije.

Kulturni prostori, zgrajeni ob koncu 19. st. so postali pretesni; že zdavnaj ne ustrezajo več novim kulturnim potrebam delovnih ljudi, še manj sodobnim programskim zamislim. Kulturni dom Ivan Cankar (v nadaljevanju KDIC) nam odpira vrsto možnosti kakovostnega napredovanja kulture in umetnosti, odpira nam torej možnosti, ki ustrezajo splošnim družbenim kulturnim potrebam, s tem pa celotnemu družbenemu razvoju. Sedanji predlog programske zasnove zajema več kot trideset različnih zvrsti in oblik glasbenega, plesnega, gledališkega in filmskega ustvarjanja, medtem ko je večina dosedanjih velikih kulturnih centrov omejena le na eno ali na nekaj več programskih zvrsti in oblik. Zato si z novim kulturnim domom ne smemo obetati le novih dvoran in kvalitetnejše tehnične opreme za uprizorjanje umetniških del in za organizacijo političnih zborovanj in kongresne dejavnosti. Ne! Kulturni dom, kakršnega gradimo, nam mora pomeniti svojevrsten izziv sedanjim kulturnim programom in organiziranosti kulturnih dejavnosti kot tudi kulturnim navadam ljudi. Zavedati se moramo potrebe po kakovostnem, raznovrstnem in mnogoplastnem programu dela. Ta program naj bi bil ustvarjalna sinteza: na eni strani novega kulturnega doma z izrednimi možnostmi, na drugi strani kulturnih potreb delovnih ljudi današnje in jutrišnje socialistične skupnosti.

Eno najpomembnejših kulturnopolitičnih programskih izhodišč je vsekakor narodni pomen KDIC, saj bo v njem potekal pomemben del medrepubliškega in mednarodnega kulturnega sodelovanja; programirana so gostovanja velikih umetniških skupin, ki drugod po Sloveniji nimajo možnosti za nastopanje.

Za nenehno potrjevanje vsenarodnega pomena KDIC bo treba posvetiti veliko pozornost oblikovanju kulturno-umetniškega programa; upoštevati je treba ves slovenski prostor. Zato mora biti omogočeno uresničevanje dela rednega programa vseh slovenskih gledaliških hiš in drugih kulturno-umetniških skupin, pri čemer nikakor ne smemo zanemarjati amaterskih, saj so te v večini ljubljanskih (tudi slovenskih) občin nosilke kulturnega programa. Pozornost bo treba posvetiti tudi pripravi in izvedbam skupnih uprizoritev. Posebnega pomena pa je čim tesnejša povezava KDIC z nosilci prireditvenih programov po vsej Sloveniji, in sicer po načelih, ki bodo preprečevala razmerja nadrejenosti in podrejenosti.

Sklep, da v kulturnem domu ne sme imeti domicila nobena umetniška institucija, je eno najpomembnejših kulturnopolitičnih izhodišč za dolgoročno določanje programskih temeljev KDIC. Na taki programski zasnovi temelji učinkovitejša združevanje kulturno-umetniških ustvarjalcev tudi zunaj klasično in tradicionalno organiziranih ustanov.

Ljubiteljska kulturno-umetniška snovanja morajo postati enakovredna sestavina programa KDIC. Edino merilo izbire naj bo kakovost pripravljenega oziroma predlaganega dela.

Kakovost kulturno-umetniškega ustvarjanja nas pelje k naslednji temeljni črti programske

usmerjenosti – h kulturno-vzgojni dejavnosti. Pomanjkanje umetniškega kadra in nezadovoljiva organiziranost kulturne dejavnosti sta veliki oviri uresničevanja programskih temeljev. Zavedati se moramo, da programska zasnova doma, kakršen je KDIC, zahteva dosledno vztrajanje na evropski in svetovni ravni izvedbe, vsebine in organizacije. Odločno je treba onemogočiti nekvalitetno raven prireditev in izvajalcev. Tudi časovnemu improviziranju se je treba odločno odpovedati, upreti. Vsi programi KDIC morajo biti oblikovani vsaj 12–18 mesecev pred izvedbo.

Naslednje temeljno izhodišče programske zasnove pomeni dogovor, da bodo nosilci kulturnih programov (Slovenska filharmonija, slovenska gledališča...) del svojega programa uresničevali v KDIC. Ta del programa je sestavina njihovih programov, kar pomeni, da ga je treba sprejeti v obliki predloga in ga dohodkovno ovrednotiti v samoupravnih organih ustrezne kulturne ustanove. Pri tem je treba posebej poudariti, da vsakoleten program KDIC ne sme biti le zbirka, KDIC pa servis za uresničevanje pobud ali želja kulturnih dejavnikov.

Kakovost programa bo krojilo usklajevalno in usmerjevalno programsko vodstvo KDIC. Tako bodo posamezni kulturni dejavniki nastopili s predlogom svojega dela v okviru programa KDIC v kulturnih skupnostih, torej v svobodni menjavi dela, šele po uskladitvi programa v programskem svetu in sprejetju programskega predloga v svetu delovne organizacije KDIC. S tem nam bo delavec in delegacijam v krajevnih skupnostih in TOZD zagotovljen večji vpogled v celotni program KDIC in s tem možnost, da bomo v resnici lahko vplivali in odločali o programski zasnovi in temeljnih programskih usmeritvah.

Programskemu vodstvu in svetu delovne organizacije (zlasti v tistem delu, ki bo obsegal medrepubliško in mednarodno kulturno sodelovanje) bo treba zagotoviti razmeroma samostojno vlogo, kar bo pripomoglo k učinkovitosti, predvsem pa pravočasnemu oblikovanju in pripravi programov v

KDIC. Zato bo del programskega sveta sestavljen po delegatskem načelu. V njem bodo morali imeti svoje delegatsko mesto vsi umetniški vodje kulturnih ustanov, ki bodo pomemben del svojega programa uresničevali v KDIC.

Poleg kakovostnega programa je pomemben za uveljavitev KDIC organiziran obisk, saj bo po predvidevanjih program KDIC privabil v enem letu 250.000 obiskovalcev in več. Da se bo KDIC v resnici uveljavil kot naložba v človeka, v humanizacijo medčloveških razmerij, bo treba veliko volje, vztrajnosti in organizacijskega truda. Prireditve bo treba organizirati časovno prožno, da bo obisk omogočen vsem družbenim plastem, vsem poklicnim usmeritvam in ljudem iz vseh slovenskih krajev. Pozornost bo treba posvetiti slovenskim zamejcem, dom pa naj bi svojo informativno-propagandno dejavnost razvijal še v Zagrebu, na pobrateni Reki, po bližnjih hrvaških občinah, v Avstriji

(avstrijska Koroška) in Italiji (Furlanija-Juljska krajina).

Naloga organizacije obiska bo prevzela posebna služba »središče za stike z javnostjo«, ki bo morala izhajati iz spoznanja, da zgolj zastarela abonmajška oblika ne bo mogla postati prevladujoči način organizacije obiska.

Pomembna je tesna zveza z organizatorji kulturnega življenja v TOZD, krajevnih skupnostih in vodstvih kulturno-umetniških društev – ti morajo postati trdna vsebinska vez med programom KDIC in njegovimi obiskovalci.

KDIC naj bi izdajal tudi svoje glasilo, katerega vloga naj bi bila predvsem informativna, kulturno-vzgojna in animatorska v najširšem pomenu besede. Urejanje glasila mora potekati po načelu poročevalske agencije; podatki o programu bodo učinkoviti, če bodo večplastni, kritični prispevki pa nemonopolni. Glasilo bo treba zagotoviti tudi sodobno grafično obliko in veliko razširjenost.

Kako poznamo zakone, uredbe in pravilnike, s področja blagovnega prometa.

Jože Starič, komercialist.

Zagotovila kupcu za kvalitetno blago

Zakon o standardizaciji Ur. list SFRJ št. 38 od 29. julija 1977. Danes bomo videli, kaj prinaša ta zakon in kaj zavezuje trgovske organizacije in delavce v trgovini, pri njihovem delu in pri prodaji blaga.

Najprej si oglejmo, kaj izraz »Jugoslovanski standardi«, ali skrajšano, »JUS« pomeni.

Na deklaraciji pri blagu lahko vidite, da piše: blago je narejeno po JUS ali ni po JUS. Ta oznaka pomeni, da je z zakonom določeno, pod kakšnimi pogoji sme biti neko blago izdelano in v nadaljnjem prometu.

Tudi druge države imajo sličen predpis, npr. Zahodna Nemčija ima oznako »DIN«.

Naš JUS je prilagojen mednarodnim dogovorom o tehničnih normativih in normam kakovosti proizvodov.

Z zakonom o standardizaciji se predpisujejo standardi, tehnični normativi, norme kakovosti proizvodov in storitev.

Določila tega zakona so namenjena naslednjim ciljem:

– da se zagotovi enotnost jugoslovanskega trga, enotnost tehničnih in tehnoloških sistemov, krepitev obrambne sposobnosti naše države, varstva življenja in zdravja ljudi, človekovega naravnega in delovnega okolja, družbenih sredstev in premoženja občanov, – za razvoj in pospeševanje pro-

izvodnje, prometa, storitev in drugih dejavnosti združenega dela; smotrno uporabo sredstev, ki so družbena lastnina; razvoj in izboljšanje kakovosti in izbire proizvodov in storitev; razvoj in izboljšanje delovnih procesov in postopkov,

– za varstvo potrošnikov, zlasti glede njihove varnosti pri uporabi proizvodov, zanesljivosti, trajnosti in drugih lastnosti in značilnosti proizvodov, ki imajo pomen za potrošnike; vsebine in kakovosti storitev, kakor tudi pravilnega in resničnega obveščanja o sestavinah, lastnostih, značilnostih in kakovosti proizvodov in storitev.

V 9. členu tega zakona je določilo, da morajo imeti izdelki, za katere je to s predpisom določeno, preden gredo v promet, določene listine s tehničnim navodilom oziroma navodilom za delo, da so na predpisani način deklarirani, označeni, zaznamovani ali na predpisani način pakirani.

Označbe in podatki na proizvodih in listinah iz tega člena morajo biti napisani v jezikih in pisavah jugoslovanskih narodov. Nekatera določila, ki jih prina-

šajo jugoslovanski standardi in ki so zanimivi za trgovske delavce:

1. namen, lastnosti in kakovostne značilnosti proizvodov,
2. dimenzije, oblika in trajnost,
3. postopek in način prevažanja, skladiščenja in hrambe proizvodov,
4. način deklariranja, označevanja, zaznamovanja in pakiranja izdelkov,
5. strokovni izrazi, definicije, simboli, znaki, označbe, okrajšave, šifre in barve, namenjeni za sporočanje in prenašanje informacij.

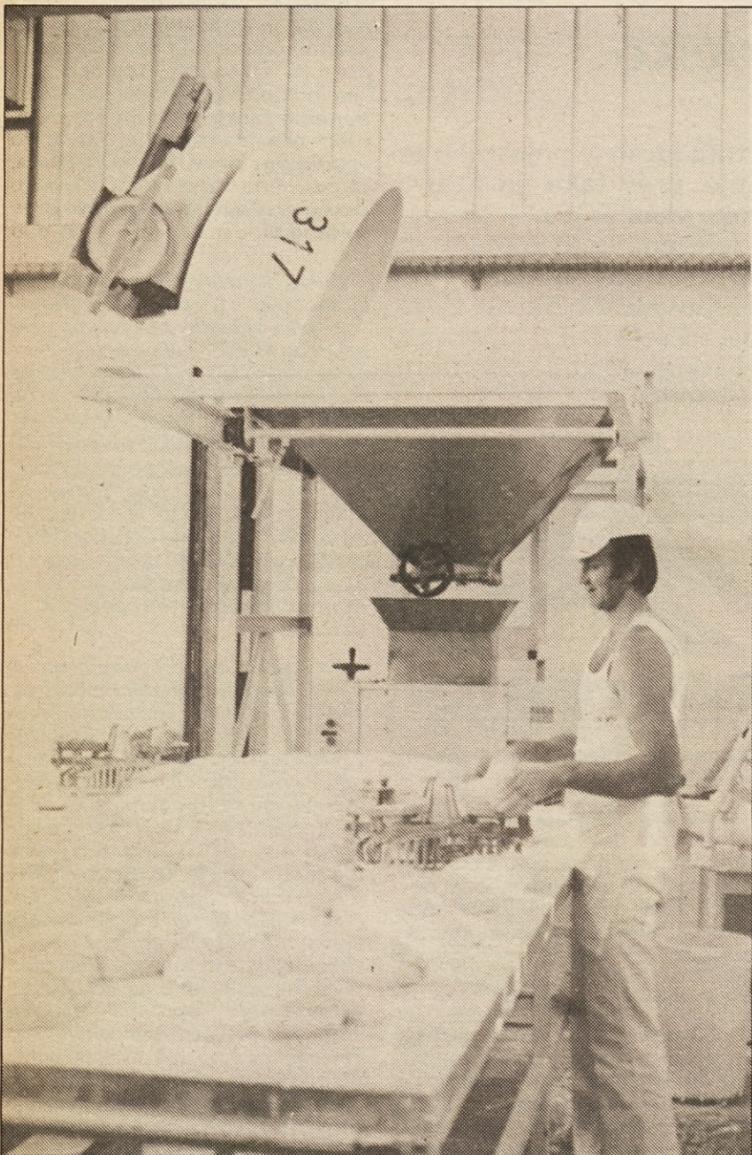
Jugoslovanski standardi se ne predpisujejo za kmetijske in civilske proizvode.

Zakon prinaša vrsto določil o kakovosti proizvodov, kot na primer vrsta embalaže in način pakiranja, rok uporabe proizvoda, katerega trajanje je omejeno;

način in metoda preizkušanja kakovosti in drugih lastnosti proizvoda; postopek jemanja vzorcev, način opravljanja analize.

Za industrijske proizvode, zakon zahteva še posebne pogoje glede varnosti pri uporabi proizvoda in glede lastnosti, ki vplivajo zaradi preprečevanja ogrožanja človekovega in delovnega okolja.

Zakon dopušča prodajo izdelkov, izdelanih z napako, ali produktov jugoslovanskih narodov. Če so označeni in opremljeni s po-

V Mercatorjevi novi moderni pekarni v Grosupljem testo pred oblikovanjem hlebca vsakokrat steha ročno delavec. Več o Pekarni Grosuplje prihodnjic.

Foto: Jaro Novak

Dve številki glasila nazaj smo skupaj z Embo razpisali nagradni natečaj za najlepše urejen prodajni prostor oziroma izložbo za kakav Benko. Akcija se prav zdaj končuje in bomo o tem, kaj smo videli in poslikali, objavili v prihodnjem »Mercatorju«. Tokrat pa za ilustracijo fotografija, ki sem jo posnel na Embinem razstavnem prostoru v Zagrebu. Benko – preprosto, a domiselno razstavljen.

Tekst in foto: Mile Bitenc.

► Sejmi, sejmi, sejmi ◀

Mile Bitenc – Studio za ekonomsko propagando

Še vedno razdrobljeno nastopanje

V minulih tednih je Mercator prikazal svojo dejavnost na več sejmih. Najvažnejši je seveda mednarodni jesenski zagrebški velesejem, kjer smo se predstavili obiskovalcem na več razstavnih prostorih.

Na skupnem, osrednjem razstavnem prostoru so v okviru SOZD Mercator sodelovali: M-Velepreskrba, TOZD Grosist; Mercator-Emba; M-Velepreskrba, TOZD Investa; M-Slovenija sadje; M-Agrokombinat Krško; MIP – TOZD Zaščita Kidričevo; M-Velepreskrba, TOZD Steklo Ljubljana in M-Nanos, TOZD TMI Postojna, ki je nalašč za to priveditev pripravila veliko, kar 60 kilogramov težko mortadelo.

V Zagrebu pa so na svojih razstavnih prostorih sodelovali tudi M-Emba, M-Slovenija sadje, M-Velepreskrba, TOZD Steklo; M-Contal, M-Nanos in M-Velepreskrba, TOZD Investa.

V Ljubljani je bila oktobra razstava sodobne elektronike. Med številnimi razstavljalci smo našli tudi razstavnih prostor našega Contala (M-Contal, TOZD Conimex). Prikazali so program Digitrona iz Buj, pa razmnoževalno tehniko iz programa REX ROTARY ter že dobro poznane mikrovalovne pečice SHARP.

V Mariboru je bil sejem »Sadje '79«. Tam je sodeloval M-Agrokombinat iz Krškega in na razstavi pokazal, kaj pridelujejo na svojih nasadih.

Skočimo še v Kranj, na sejem sodobne opreme. Žal je ta sejem med tistimi, ki so prav malo obiskani. Tako so mi povedali na obeh naših razstavnih prostorih in potožili, da je slab promet (sejem je tudi prodajni) in da se skorajda ne izplača sodelovati. Slabemu obisku bajda botruje tudi visoka vstopnina (kar 35,00 din). Tržičani (M-Rožnik, TOZD Preskrba) so spet pokazali in seveda tudi želeli spraviti v denar razno pohištvo: sobno, kuhinjsko, pa opremo za dnevne sobe, predsobe itd. Tudi akustiko so ponudili, z malim sejemskim popustom: bore 2 odstotka.

Nič kaj cvetoč posel tudi niso sklenili na sosednji stojnici, koder smo letos prvič zasledili M-Velepreskrbo, TOZD Steklo. Prodajali so predvsem izdelke iz stekla in keramike, vendar po običajnih maloprodajnih cenah.

Leto gre h koncu in tudi sejemске priveditve, vpisane v letošnji koledar, se bodo kmalu iztekle. Decembra bo dedek Mraz v Kranju spet privabil razstavljalce in prodajalce, (koliko bo pa kupcev!?) in že vnaprej vemo, da bo tam sodelovala TOZD Preskrba iz Tržiča.

Kako poznamo zakone, uredbe in pravilnike, s področja blagovnega prometa.

Jože Starič, komercialist.

Zagotovila kupcu za kvalitetno blago

Nadaljevanje s 12. strani

ročilom, v čem je in kolikšna je omenjena napaka oziroma poškodba. V tem primeru je določena tudi nižja prodajna cena od normalno kvalitetnega blaga.

Listine, ki spremljajo proizvode v prometu

Uvoženo seme in sadilni material kmetijskih in gozdnih rastlin morata biti opremljena s certifikatom.

Trajnejši industrijski izdelki, katerih raba je vezana na posebne tehnične lastnosti in na poseben način uporabe in vzdrževanje, smejo v promet samo, če so opremljeni z garancijskim listom, tehničnim navodilom in seznamom pooblaščenih servisov.

Kateri so ti izdelki, bomo videli, ko bomo obravnavali Odredbo o izdelkih, ki smejo v promet le z garancijskim listom in tehničnim navodilom, Urad. list SFRJ 5/78.

Garancijski listi morajo vsebovati:

1. podatke o proizvodu za njegov opis (identifikacijo) in o trajanju garancijskega roka;
2. izjavo izdajatelja garancijskega lista, da bo proizvod v garancijskem roku brezhibno deloval, če se bo uporabnik (kupec) ravnal po navodilih;
3. izjavo izdajatelja garancijskega lista, da je zagotovil servisno vzdrževanje in potrebne nadomestne dele za proizvod v garancijskem roku;
4. izjavo izdajatelja garancijskega lista, da bo v garancijskem roku na svoje stroške, v katerih so vključeni prevozniki ali prenosni stroški proizvoda, zagotovil v primerem roku odpravo okvar in pomanjkljivosti na proizvodu, oziroma da bo proizvod, ki ga ne bi popravil v določenem roku, na kupčev zahtevo nadomestil z novim proizvodom;
5. firmo oziroma ime in naslov izdajatelja garancijskega lista ter ime in naslov organizacije združenega dela oziroma prodajalce, ki je prodala proizvod in podpis pooblaščenega delavca.

Rok za odpravo pomanjkljivosti ali okvar pri izdelkih, ki so namenjeni za neposredno porabo, ne sme biti daljši od 45 dni.

Druga listina je tehnično navodilo. Ta listina vsebuje tehnične podatke, ki so pomembni za brezhibno delovanje in uporabo proizvoda, za odpravo motenj in okvar in nabavo nadomestnih delov, opozorilo na morebitno nevarnost pri rabi proizvoda in navodilo za odvrnitev takšne nevarnosti, kakor tudi navodilo za pravilno ravnanje s proizvodom. Tehnično navodilo mora biti razumljivo. Napisano mora biti v jezikih in pisavi jugoslovanskih narodov.

Vsi izdelki, za katere so predpisani garancijski listi in tehnično navodilo, morajo imeti zagotavlje-

no servisno službo za vzdrževanje in odpravo okvar in pomanjkljivosti pri proizvodu.

Organizacija združenega dela, ki je na drobno prodala proizvod, ki mora imeti garancijski list in tehnično navodilo, mora na kupčev zahtevo v garancijskem roku poskrbeti, da se ob pogojih iz garancijskega lista odstranijo okvare in pomanjkljivosti, in za servisno vzdrževanje, če tega ni storil v kraju, kjer je bil proizvod prodan že proizvajalec oziroma že izdajatelj garancijskega lista. Naslednja listina je atest. Ta listina ne spremlja blaga v prometu, pač pa imajo proizvodi, ki morajo biti testirani, oznako »atest«, in številko delovodnika pooblaščenega organizacije za atesiranje izdelkov. Obvezno atesiranje se predpisuje za proizvode zaradi zagotavljanja tehnične in konstrukcijske zanesljivosti v proizvodnji, graditvi in uporabi ali pri izvajanju del, zagotavljanja varnosti in varstva življenja in zdravja ljudi, družbenih sredstev in premoženja občanov, če to nalagajo interesi ljudske obrambe, ali da se preverijo predpisane kakovostne značilnosti proizvodov.

Se en znak morajo imeti nekateri tehnični proizvodi, da so lahko v prometu, to je znak »RSO«. Ta znak pomeni, da so odstranjene radijske motnje, kadar je proizvod v pogonu.

Deklariranje, označevanje, zaznamovanje in pakiranje proizvodov

Z deklariranjem proizvodov je po tem zakonu mišljeno, da se na embalaži, izvornem pakiranju, perspektu, nalepnici, privesku ali kako drugače na samem proizvodu navedejo za kupca pomembni podatki o proizvodu, zlasti podatki, kot so ime, trgovsko ime, znamka proizvoda, podatki o proizvajalcu, podatki o sestavi izdelka in njegovih kakovostih, načinu uporabe in hrambi, roku uporabe ali življenjski dobi in drugo. Prepovedano je dajati v promet proizvode z nepravilnimi označbami in podatki, ki utegnejo spraviti kupca v zmotno glede izvora, kakovostnih značilnosti, lastnosti ali namena proizvoda ali glede proizvajalca. Tudi listine, s katerimi so izdelki opremljeni v prometu, ne smejo kupca spraviti v zmotno.

Zakaj je deklaracija važna za kupca?

- nekateri potrošniki se nagibajo pri nakupu blaga k priznanim renomiranim proizvajalcem;
- zanima jih datum izdelave, ker starega blaga nihče rad ne kupi;
- zanima jih kakovost blaga;
- vedeti morajo o količini kupljenega blaga, če je blago originalno pakirano;
- zanima jih surovinski sestav blaga, način uporabe in vzdrževanja;
- vedeti morajo za rok uporabe

nosti, če je blago podvrženo roku uporabnosti, in še druge podatke, ki bi zanimali kupce.

Deklaracija mora biti vidna, jasna, čitljiva in napisana v jezikih narodov SFRJ.

Nadzorstvo nad izvajanjem izdanih predpisov tega zakona opravljajo organi inšpekcijskih služb. Kršitve predpisov so podvržene sankcijam, ki pa niso majhne za gospodarsko organizacijo in odgovorno osebo.

V členu 87. in 88. zakona je določilo, če pristojni inšpekcijski organ ugotovi, da proizvodi, ki so v prometu (v prometu je mišljeno blago, ki je v skladišču, v prodajalni ali na potu t. j. prevozu) ne ustrezajo predpisom, izdanim na podlagi tega zakona, in je zaradi tega nevarnost za življenje in zdravje ljudi ali možnost, da nastane znatna materialna škoda, organ izda odločbo, s katero prepove prodajo takega blaga. Prepoved velja, dokler pomanjkljivost ni odpravljena.

Prepoved velja tudi za naslednje izdelke:

- če niso na predpisan način deklarirani, označeni ali zaznamovani;
- če niso opremljeni s predpisanimi lastninami, ki morajo vsebovati resnične podatke;
- če niso na predpisani način pakirani;
- če imajo nepravilne označbe, ki bi kupca spravile v zmotno glede izvora, količine, značilnosti, kakovosti, lastnosti ali namena proizvoda ali glede proizvajalca;
- če ni zagotovljeno servisno vzdrževanje ali nadomestni deli za proizvode s posebnimi predpisi.

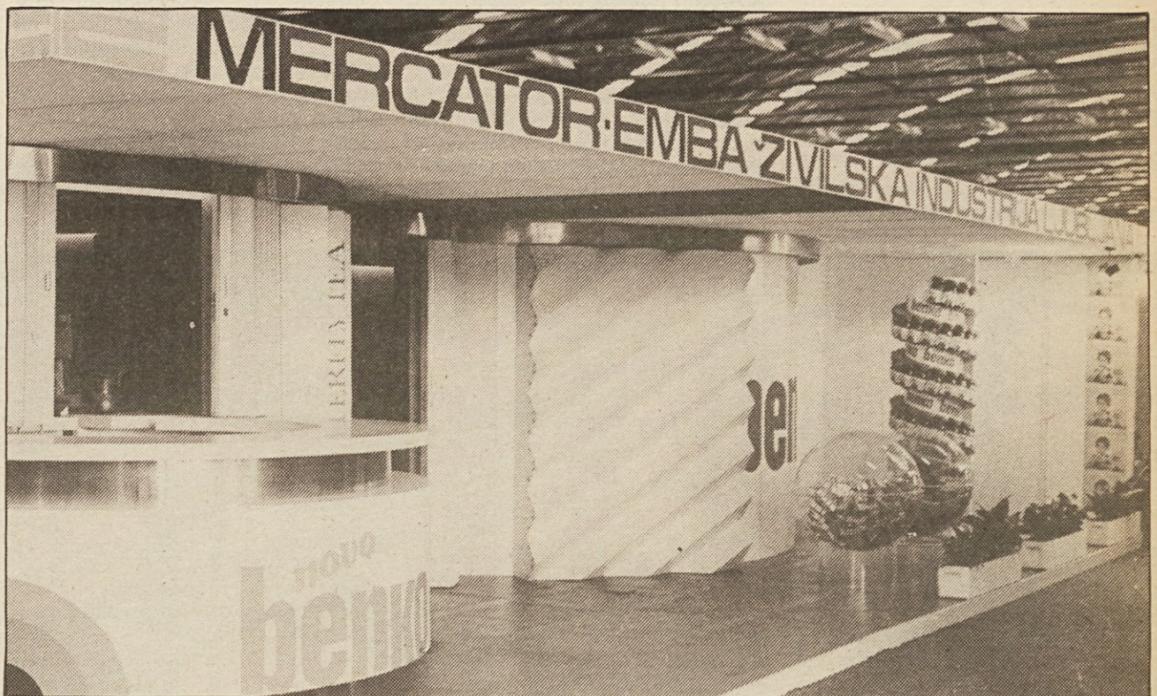
Sedaj si oglejmo, kakšne nepravilnosti doletijo gospodarsko organizacijo in odgovorno osebo na delovnem mestu, če so kršeni predpisi, ki jih predpisuje ta zakon.

Navedel bi samo tiste točke kazenskih določb, ki se nanašajo na trgovinsko dejavnost.

Denarna kazen za gospodarsko organizacijo združenega dela od din 100.000 do din 1.000.000 in za odgovorno osebo te organizacije od din 1.000 do din 10.000 se kaznuje za prestopke, če da v promet proizvod z nepravilnimi podatki ali označbami, ki utegnejo spraviti kupca v zmotno glede izvora, količine, kakovostne značilnosti, lastnosti ali namena proizvoda ali glede proizvajalca.

Kateri so proizvodi, ki so podvrženi določilom zakona, in kakšne spremne listine s podatki, označbami kakovosti, atesti, deklaracijami, zagotovljeno servisno službo, in kako morajo biti pakirani, preden grejo v promet, bo sledilo v naslednjih številkah Mercatorja, ko bodo obravnavani pravilniki o kakovosti živil in predmetov splošne rabe in uredbe o tem, pod kakšnimi pogoji smejo biti izdelki v prometu.

(se nadaljuje)

Emba na zagrebškem sejmu – Jesenski zagrebški velesejem, največja mednarodna sejemška prireditelja, je za nami. Kajpak smo tudi tokrat razstavljali mi – in tako kot na sejmih poprej, na več razstavnih prostorih. Takoj ob vhodu v halo I ima svoj stalni prostor Mercator – Emba. Tudi tokrat je bila njihova razstava lepo pripravljena. Poudarek so dali predvsem kakavu Benko, hkrati pa so pokazali tudi druge proizvode.

Tekst in foto Mile Bitenc.

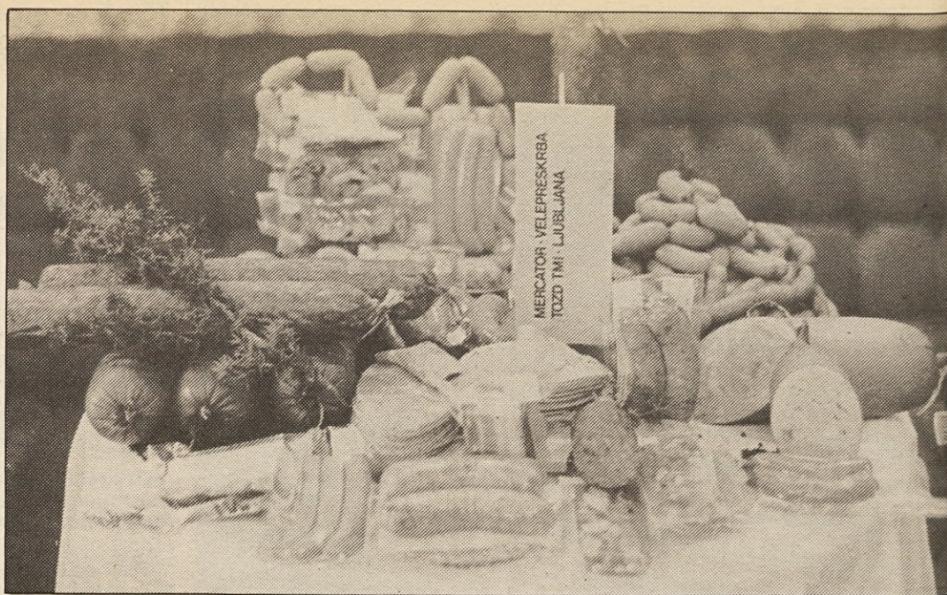
Samopostrežni sistem

Razlikujte med blagom!

V kratkem času je pol ženskega osebja supermarketov v Memphisu pustilo službo in se poročilo s strankami iz trgovine. Uprava je dala nato v vseh oddelkih pritrditi napise: »Dobrohotno opozarjamo stranke, da velja samopostrežni sistem za blago in ne za prodajalke.« (Iz Teleksa)

Lepo pripravljeno in zato vablivo: zasluga kuharjev kavarne Evropa. Vse foto: Jože Rozman

Tovarna mesnih izdelkov iz Ljubljane je dala na pokušjo planinsko, bohinjsko in delikatesno salamo, šunkarico, hrenovke, kranjske klobase ter hladetino.

Kmalu nekaj novosti na prodajnih policah

Jože Rozman

Pokušnja v kavarni Evropa

Studio za ekonomsko propagando sozda Mercator je v torek, 9. oktobra v kavarni Evropa v Ljubljani pripravil pokušjo mesnih izdelkov TMI Postojna (DO Mercator-Nanos) in TMI Ljubljana (DO Mercator-Velepiskrba). Hkrati so predstavili izdelke Žita, HP Kolinske, Radenske, Mercator-Embe, PIK Takovo ter KK Vipava ter z njimi postregli številne obiskovalce. Svoje izdelke sta predstavili še Ilirija Vedrog in Sladkogorska.

Kaj so predstavili in dali na pokušjo posamezni proizvajalci? **Tovarna mesnih izdelkov iz Postojne** že nekaj mesecev izdeluje novo Special mortadelo Mercator iz katere spretno in iznajdljivo kuharice lahko pripravijo še kaj več, kot samo narezek. Tako so kuharji iz kavarne Evropa za dokaz iz mortadele pripravili ohrovtove ocvrtke in rusko solato. TMI iz Postojne je predstavila še kraške specialitete, to je pršut, budjolo in kraško panceto ter trajne salame.

Tovarna mesnih izdelkov iz Ljubljane je pokazala barjene mesne izdelke, pravimo jim sveže salame. Obiskovalci so lahko poskusili planinsko, bohinjsko in delikatesno salamo, šunkarico, hrenovke, kranjske klobase ter hladetino.

Za aperitive je poskrbel **PIK Takovo** iz Gornjega Milanovca, ki je postregel tudi s sadnimi sokovi. Za vse te izdelke je PIK Takovo v zadnjem času na sejmih prejel mnogo odličij in pohval.

Žito se je predstavilo z izdelki treh tozdov. V tozdu Pekarne pečejo tudi take vrste kruha, katere kupci manj kupujejo, čeprav so biološko bogatejši in zato za prehrano primernejši. To so ajdov, koruzni in ržen kruh. V tozdu Mlini so začeli izdelovati bio otrobe, ki jih pri nas dosedaj nismo mogli kupiti, so pa skoraj nepogrešljivi za dietično prehrano ali boljšo prebavo. V tozdu Imperial iz Krškega pa so začeli izdelovati novo žvečilno gumo Trim.

HP Kolinska je v svoj Thomy program poleg majoneze, gorčice

in hrena uvrstila nov izdelek, tartarsko omako.

Predstavniki **Kmetijskega kombinata iz Vipave** je na kratko predstavil njihovo organizacijo in vina, ki jih pridelujejo. Poleg belih vin, vipavca in rebule, ter črnih, barbere in merlota, ki so se že uveljavila, bodo čez nekaj mesecev začeli prodajati novo vino kabernet, ki so ga obiskovalci lahko tudi poskusili.

Radenska je predstavila znane izdelke: mineralne vode in brezalkoholne napitke na osnovi mineralne vode, to sta družini deit in swing.

Delovna organizacija **Mercator-Emba** je razstavila Benko kakav, hkrati pa povabila trgovce k sodelovanju za najlepši in domiselno urejen prodajni ali izložbeni prostor za Benko kakav.

Sladkogorska je opremila mize s papirnati prtički, iz programa higijensko papirne konfekcije pa je pokazala hlačke-pleničke za naše najmlajše.

Sveče so sicer nepogrešljive na grobovih ali ob redukcijah in podobnih prilikah, niso pa odveč na nobeni mizi, kjer ustvarjajo domače in prijetno vzdušje. **Ilirija-Vedrog** je predstavila celoten proizvodni program sveč, na mize pa so postavili dekorativne sveče, ki ne dimijo in ne smrdijo in bodo kmalu v prodaji pri nas.

Pokušnja in predstavitev, ki je bila namenjena poslovdjem in prodajalcem v trgovini ter komercialistom, skratka vsem, ki skrbijo, da so prodajne police v trgovinah vedno in dobro založene, je kratko rečeno, uspela.

Spoznavajmo naše dobavitelje

Mile Bitenc – Studio za ekonomsko propagando

Radenska: 110. rojstni dan

Zgodovina pove, da je bil razvoj Radencev in tako tudi Radenske vse od odkritja vrelecev leta 1833, pa do konca 2. svetovne vojne dokaj neenakomeren. Prav gotovo so odločilno vplivale na ta razvoj politične in ekonomske razmere v tem delu sveta, ki so bile v preteklosti Radencem vse prej kot naklonjene.

Zapisali smo že, da je bil vrellec sedanje Radenske odkrit leta 1833. Doktor Karel Heun je kasneje v letih 1865 do 1869 opravil analize mineralne vode in s tem položil temelje za začetek polnjenja slatine. Po njegovi smrti je dal razvoju proizvodnje nov zagon Jurij Hilderbrand. Kmalu po začetku polnjenja so bili zgrajeni prvi kopalniški in gostinski objekti. Leta 1882 je bil postavljen prvi kopalniški obrat in to leto se v Radencih tudi začela kopalniška dejavnost.

Novo in pomembno razvojno obdobje pa se je pričelo z nastopom dr. Anteja Šariča. Ta ni bil le specialist za srčne bolezni, temveč tudi sposoben poslovnež. Skupaj s sodelavci je zdravilišče vsestransko razvil in ga postavil na sodobno osnovo. To je bilo obdobje največjega predvojnega vzpona tako slatinske kot zdraviliške dejavnosti. Sodobni in dobro zamišljeni koncepti razvoja so bili do začetka 2. svetovne vojne le delno uresničeni. Leta 1937 so na etiketah Radenske prvič natisnili simbol: tri rdeča srca.

Po drugi svetovni vojni je zdravilišče doživljalo večkratne organizacijske spremembe, najintenzivnejši razvoj pa se je začel po letu 1960. Pomemben mejnik pri tem je ponovna in končna združitve zdraviliške in slatinske dejavnosti v enotno firmo: Zdravilišče Radenska slatina.

Radenska je v naslednjem obdobju veliko dosegla. Leta 1961 je bil v Boračevi izročen namenu nov obrat s kapaciteto 4.000 litrov na uro. Leto kasneje so zgradili olimpijski bazen z rekreacijskim centrom in leta 1964 je bil odprt Zdraviliški dom. Še bolj se je razmahnila zdraviliška dejavnost.

V letu 1971 nas Radenska preseneti z novostjo: to so nizkokalorične brezalkoholne pijače »deit«. To

je bil velik uspeh, saj se je takorekoč iz anonimnosti v nekaj letih uvrstila med vodilne proizvajalce brezalkoholnih pijač.

Pomembno kakovostno prelomnico v proizvodnji mineralnih vod in brezalkoholnih pijač pa pomeni izgradnja sodobne polnilnice v Boračevi leta 1977. Poleg osnovne dejavnosti je pomemben dosežek tudi lastna proizvodnja plastičnih nosilk. Razvita je izdelava rezervnih delov, ki pomeni prvi zametek proizvodnje polnilnih linij. In prav to je vodilo v novo dejavnost: v kooperacijsko proizvodnjo polnilnih linij.

V zdraviliški in gostinsko-turistični dejavnosti je bil razvoj vse do 70. let počasnejši. Tako je bila šele leta 1971 uresničena prva etapa izgradnje zdraviliškega centra z otvoritvijo hotela Radin, v letošnjem letu pa šele naslednji objekt: depandansa Radina. Pomemben

mejniki za razvoj in organiziranost turizma v Pomurju so predstavljale integracije iz leta 1974, po katerih je pretežna večina družbenega sektorja turizma in gostinstvo v Pomurju združena v okviru Radenske.

Radenska je danes delovna organizacija, ki jo sestavlja sedem temeljnih organizacij in dve delovni skupnosti in številne poslovne enote po Jugoslaviji. V Radenski združuje delo 2.200 delavcev,

ki bodo letos ustvarili okrog 1,35 milijarde celotnega prihodka. S proizvodnjo 180 milijonov litrov mineralne vode je Radenska za francoskim Perrierom med polnilci mineralnih vod s prirodnim CO₂ na drugem mestu v Evropi in na svetu. Če upoštevamo polnilce vod brez CO₂, pa najdemo Radensko na 4. mestu. V Jugoslaviji je Radenska vodilni polnilce mineralne vode s 36% tržnim deležem.

Radenska letno izvozi 14 milijonov litrov mineralne vode in je v jugoslovanskem izvozu udeležena z več kot 80 odstotki. Tudi v evropskem merilu je med največjimi izvozniki mineralnih vod.

Deit in Swing so brezalkoholne pijače, ki jih Radenska letno proizvade nad 56 milijonov litrov.

Tako je v Jugoslaviji daleč največji proizvajalec turističnih pijač in v Evropi med največjimi proizvajalci brezalkoholnih pijač na osnovi mineralne vode.

Morda ob koncu še nekaj podatkov: nova polnilnica v Boračevi je ne le največja in najsodobnejša, temveč tudi po svoji tehnologiji na visoki stopnji v evropskem merilu. Radenska sodi s proizvodnjo in prodajo 1,6 milijona kilogramov naravnega CO₂ med največje proizvajalce tega plina. V letošnjem letu bodo proizvedli tudi okrog 300.000 plastičnih zabojev.

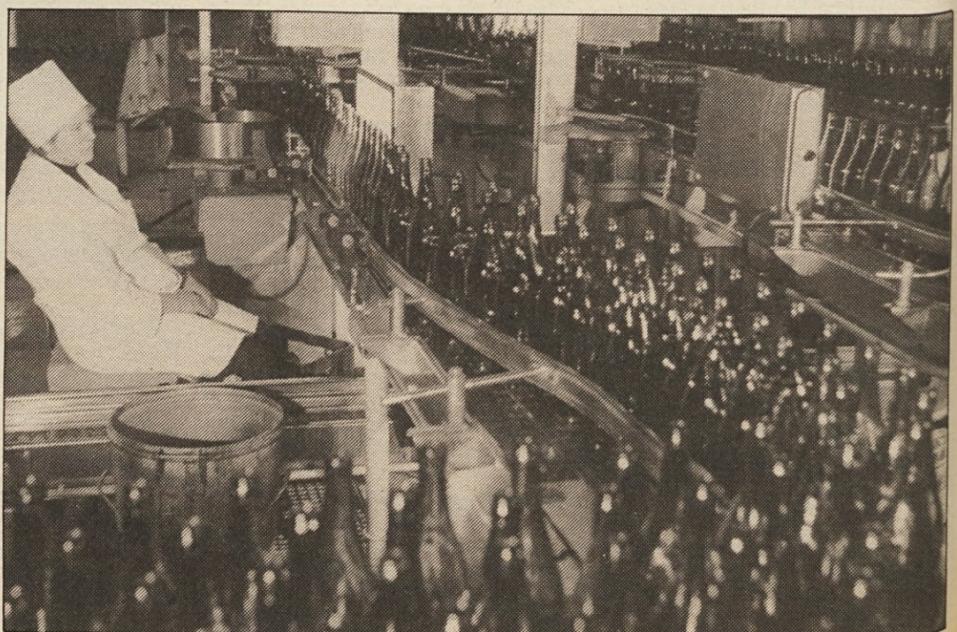
V zdraviliški in turistično-gostinski dejavnosti pa Radenska ni le nosilec te dejavnosti v Pomurju (1.300 postelj in 7.500 sedežev), ampak je tudi med največjimi organizacijami v svoji dejavnosti v Sloveniji.

Veliko bi še lahko napisali o delu in ževljenju Radenske. Z njo se srečujemo malodane vsi skupaj vsak dan. Predvsem tisti, ki smo zaposleni v trgovini in gostinstvu, pa niti ne pomislimo na vse to, o čemer piše tale prispevek. Tako smo tokrat ob visokem jubileju 110-letnici Radenske, vsaj na kratko prehodili njihovo pot in spoznali razvoj, delo in načrte tega kolektiva.

Pa – iskrene čestitke, in še mnogo uspehov!

Mesni narezki z desne mize so se preselili na leve mize v zadovoljstvo obiskovalcev pokušje.

Polnilnica mineralne vode Radenska in brezalkoholnih pijač

Radenska

SEVER	SLUŽAB- NIK	OSEBNI ZAIEMEK	VIROVITICA	TOVARNA V NIŠU	NEŠO- GLASJE						
THOMAS MANN	ZMAGA PRI SAHU	LOJZE LEBIČ	ŽENSKO IME	AMPER	ZNAMKA GOSPARAR OKONČINA	REKA V SOVJ. ZVEZI	ŽUŽELKE BISTVO				
PREBI- VALKA RIMA						DEL OBRAZA ANTON ČEHOV					
ZAKLJUČEK			VELIKANI KRAJ PRI OPATIJI				LATINSKI VEZNIK HLAPLJ. TEKOČINA				
DEL TENIŠKE IGRE		ZVEZA AVSTRAL- SKI PES				TOPLICE PRI BREŽICAH			INDUSTR. RASTLINA		
ENAKA SOGLAS.		PREDST. UNIVERZE ŠPANSKI NOG. KLUB					RIMSKI CESAR LEŽIŠČE				
MEJNA KONTROLA					OKRET ERBIJ						
ČEŠKO ŽENSKO IME				SKAND. DENAR			PTICA PEVKA DEL MESECA				
GOL PLETENA POSODA			PLATINA					VALJEVO ITALIJAN RTV			
HRVAŠKA FILMSKA IGRALKA (JAGODA)				PEVKA ILEANA BOG LJUBEZNI		MESTO V MAKEDON. JAPON. IGRA			KALIJ		
OLEG VIDOV		1000 KG	ŽALOIGRA FRANCOS. PISATELJ						MOČA RAZSEŽ- NOST		
MANJ KALORIČ. KURIVO			SORTA VINA (MUŠKAT) BOGINJA JEZE				LJUBLJ. PODIJETJE IME CRKE				
MITO- LOŠKI LEPOTEČ				PADAVINA VODNA PARA				ORANJE TRUD			
LJUBLJ. GLEDAL. IGRALEC				HOKEJ. KLUB ANGL. PISATELJ		SLOV. PESNIK					
PRVA ČRKA ABECED	OČE			POŽELE- NJE		DUŠIK GLASBILO		UMETNOST (LATIN.)			
					MEDMET SMEHA		GRŠKA ČRKA NEZNAN.		STEZA MEDMET		
					GRADB. MATERIAL 19. ČRKA				IGRA NA SREČO		
									DRŽAV. BLAGAJ- NA		

Izid žrebanja nagradne križanke PIK »Takovo«

KUPON križanka

Ime in priimek:

Poštna številka in kraj:

DO ali TOZD (naslov):

- Do roka smo prejeli 326 rešitev. Žreb je nagrade porazdelil takole:
- nagrada – 6 steklenic žganih pijač** Mira PERIČ, M-Rožnik, TOZD Golovec, Ljubljana
 - nagrada – 6 vrst sokov PIK Takovo** Duša ŠPEGLIČ, M-STP Hrastnik, samopostrežba
 - nagrada – 2 kg eurocrema** Tatjana PUCIHAR, M-Velepreskrba, TOZD Steklo, Ljubljana
 - nagrada – kolekcija bonbonov** Majda JURMAN, M-Nanos, TOZD TMI Postojna, enota Koper
 - nagrada – kolekcija čajev** Marica ŽUN, M-Konditor, Ljubljana.
- Vsem nagrajenkam v imenu PIK Takovo čestitamo in jih pozivamo, da nagrade dvignejo v Studiu za ekonomsko propagando, Ljubljana, Breg 22.

Spoznavajmo naše dobavitelje

Studio za ekonomsko propagando

HP Droga – Portorož

V našem časopisu smo že večkrat predstavili izdelke HP Droge iz Portoroža. Vendar to, o čemer smo pisali, ni tisto, kar smo predstavili na degustacijah, v resnici je le kaplja v morje, če seveda pogledamo ves njen proizvodni program. HP Droga je velika delovna organizacija z deset temeljnimi organizacijami po vsej Sloveniji. Zato je prav, da tokrat o njej napišemo nekaj besed več.

Na mize Jugoslovancev prihaja skoraj 300 različnih proizvodov, ki jih v Drogi proizvajajo, zbirajo, predelujejo ali embalirajo. Vseh se ne da naštetih. Vendar naj za ilustracijo navedemo, da je med proizvodi Droge na primer kar 40 vrst ribjih konzerv, 20 vrst čajev, 25 vrst začimb, 6 različnih juh, pa kava, različni napitki, instant proizvodi, in še in še.

Začetek vsega je bila sol, ki jo na piranskih solinah »žanjejo« že 700 let. Tako segajo korenine Droge že v davno preteklost, tradicijo pa zdaj nadaljuje TOZD Soline. To je ena izmed desetih tozd, ki so v letu 1978 z novo organizacijo sestavile sedanjo HP Drogo.

TOZD Argo je znan že dolga leta. Kar spomnimo se leta nazaj, ko so prvo juho v kocki izdelali prav tu. In tu danes razen juh proizvajajo še gringo napitki, različne mesne proizvode, »kečape« in kavo.

V središču ob Dravi je sedež TOZD Gosad, ki se je že od začetka ukvarjal z zbiranjem in predelovanjem sadja, zelenjave, gozdnih sadežev; to je še danes osnovna dejavnost TOZD.

TOZD Delamaris je seveda najbolj znan po ribjih konzervah, ki že dve desetletji predstavljajo slovensko ribjo proizvodnjo.

dje, breskve – gojijo celo pšenico. Snujejo pa še nove nasade breskev, hrušk, jablan in nove vino-grade.

TOZD Riba ima sedež v Izoli. Njena naloga je, da zagotovi za ribjo industrijo potrebne surovine – ribe. Razpolaga s kar precejšnjo floto manjših in večjih ribiških ladij. Z novejšimi ladjami svojo dejavnost stalno veča in posodablja.

V vasi Gradišče pri Kozini ima svoje prostore TOZD Sudest. Tam nastaja instant polenta in ajdovi žganci, pa začimbe v kozarčkih, različni čaji, predelujejo zdravilna zelišča za izvoz itd.

V Seči je doma TOZD Začimba, kjer nastaja več kavni mešanice, cela paleta začimb in začimbnih mešanic, pa čaji, napitki »Flavoraid« in drogo.

TOZD Živila predstavlja trgovino na drobno z živili in neživili, ukvarja pa se tudi z gostinstvom in transportom. Vse, kar je kakorkoli povezano z nabavo in prodajo proizvodov, pa je delovna in odgovorna naloga TOZD Blagovni promet.

Tako smo na kratko spoznali pestro dejavnost delovne organizacije HP Droga, ki združuje blizu 2500 delavcev po TOZD in poslovnih enotah po vsej Sloveniji.

Pripravil Mile Bitenc

Kosilo z naših polic

Mile Bitenc – Studio za ekonomsko propagando

Za hitro pripravo

Prihajajo vse bolj hladni jesenski dnevi. Prav zato se bo pri kosilu toliko bolj prilagel krožnik vroče domače goveje juhe. Uporabite tisto domačo govejo juho, ki jo v prodajalnah najdete v aluminijastih lončkih, izdeluje pa jo HP Droga iz Portoroža. Za kuhanje potrebujete pičli dve minuti, in že so pripravljeni štirje krožniki odlične juhe. Jušni koncentrat pa lahko uporabite tudi kot

dotatek za druge juhe, za izboljšanje okusa različnih omak, prelivov itd...

Za juho, pa za hitro pripravo solat, minešter, pirejev in prikuh pa tokrat HP Droga priporoča kuhan fizol. Na prodajnih policah ga najdemo v 470 in 920-gramskih pločevinkah.

Toliko za danes. HP Droga vam želi dober tek!

Nagradna križanka »Radenska«

Tokrat se lotite križanke »Radenska«. Povemo naj, da ni težka. Prav zato pa pričakujemo, da se bo **do 15. novembra** v Studiu za ekonomsko propagando, Breg 22, 61000 Ljubljana, nabralo cel kup pravih rešitev.

Žreb bo pravilno rešenim križankam, oziroma reševalcem razdelil 15 lepih nagrad. Prvih pet izžrebancev bo prejelo majico Radenske, ostalih 10 pa lepo serijo značk.

Še to: Rešeni križanki obvezno priložite pravilno izpolnjen kupon za križanko na tej strani časopisa.

Slovin sporoča

»Tudi letos prirejamo že tradicionalni teden Slovinovih vin. Obiščete nas lahko vsak dan od 19. do 24. novembra med 16. in 19. uro (24. novembra od 10^h-13^h).«

Pod strokovnim vodstvom si boste lahko ogledali naše vinske kleti na Frankopanski ulici v Ljubljani in tudi poizkusili naša vina.«

Foto Mile Bitenc.

Predavanje v Mercator-Embi

Jože Rozman

Vzgoja in izobraževanje potrošnika

V petek, 19. oktobra sta iniciativni odbor za organiziranje potrošnikov pri predsedstvu SZDL Slovenije in društvo živilskih in prehranskih delavcev Slovenije povabila predstavnike delovnih organizacij in skupnosti živilske, trgovinske in sorodnih strok, predstavnike gospodarske zbornice, družbenopolitičnih in družbenih organizacij ter društev na predavanje in razgovor o preskrbi velikih potrošnih središč in vzgoji potrošnikov. Gostitelj je bil Mercator.

Predavateljica je govorila o tem, kako delujejo avstrijske združne organizacije, o razvoju trgovine, največ pa o vzgoji potrošnikov z brošurami, predavanji, seminarji, testnimi kuhinjami za recepte itd. ter sodelovanju med potrošniki in trgovino. Sodeč po njenih besedah, združna veletrgovska organizacija Konsum ne skrbi samo za dobro založenost trgovin in primeren dobiček, ampak tudi za potrošnika, saj ga kot nakupovavca

vsestransko vzgaja in izobražuje ter usmerja v smotrno nakupovanje.

Dr. France Forstnerič, predsednik društva živilskih in prehranskih delavcev Slovenije je ob koncu predavanja opozoril na to, da pri nas vzgajajo in izobražujejo potrošnika samo šole in nekatera društva, trgovina sama pa pri tem še ne sodeluje veliko, čeprav bi morala.

O vzgoji in izobraževanju potrošnika ter preskrbi velikih potrošniških središč je predavala gospa Margarete Knotek (prva z desne) iz Avstrije.

Jesenska sličica

Janez Remškar – M-Velepreskrba, TOZD Grosist

Ozimnica

Jesen je. Mokra in suha – kakor kdaj. V mestno življenje pa prinaša nemir. Na deželi ne. Vsega je v izobilju. »Kmetje imajo, njim je lahko«, tožijo mestni ljudje, ko se po napornem in vročem poletju vračajo v mirni tok mestnega življenja. Denarnice so prazne, denar sta požrla dopust in šola. Potrebna pa bo ozimnica.

Kje, šmenta, stakniti ozimnico po zmerni ceni? Ja, kar k sorodnikom na deželo bo treba, sem oni dan slišal živahen pogovor. Samo kako? Celo leto ga nisem videl, pisal pa sem mu samo za praznike. To bi debelo pogledal! Ali pa tudi ne? Mogoče bo obiska celo vesel? Kaj pa mislite! Sorodnika ima v mestu. Vesel naj bo kmet, da ga sploh lahko obišečem.

Samo, kako ga boš napeljal, da potrebuješ ozimnico, je vprašal drugi.

Vidiš, saj to je najtežje. Veš kaj? Nesi mu kakšen star plašč, kakšne ponošene hlače, ki niso za v mesto, pa bo.

Vidiš, dobra misel! Pojdiva v bife. Res nisem pri denarju, a za dva deci bo še.

Zena, jutri gremo na kmete. Obiskat moramo sorodnika. Obljubil si, da pojedemo na vikend.

Ne. Potrebna nam je ozimnica; ni vrag, da je bratranec nam ne bi dal. Ko bo zagledal naš novi golf, bo čisto iz sebe. Sicer pa, kaj se kmet spozna na avtomobile! Kljub živahnemu ugovarjanju so se v soboto zjutraj odpeljali. Potovalke so previdno skrili v prtljažnik golfa. Pozabili pa tudi niso starih hlač in suknjičev. Kmalu so bili na de-

želi. Kar zazijali so. Kjer je lani stalo staro gospodarsko poslopje, je bilo letos vse novo. Okoli hiše nobenega glasu. Gospod iz mesta je obhodil vse. Vsemu se je glasno čudil.

Tam od kozolca ga je zagledal bratranec. Kar sem pridi. Vidiš, sobota je. Pridelki so v shrambah in kaščah, živina pa je tudi privezana, je rekel kakor v opravičilo, preden je vsem segel v roke.

Gospod iz mesta ga je gledal od vrha do tal. Bratranec v kavbojkah, skratka, po modi. Popraskal se je za ušesi. Pojdite z mano, tamle za kozolcem pečemo čevapčiče. Res so vso kmečko družino našli pri prijetnem delu. Mulec je poslušal moderno glasbo, smrklja pa je listala po revijah. Saj se imate bolje kot mi v mestu, je nehote ušlo našemu meščanu. Tako so se čez dan prijetno zabavali. Odveč je, če napišem, da so se ga nalezli. Ogleдали so si tudi gospodarsko poslopje. Kmet je odprl dve garaži. V prvi dva traktorja in cela vrsta strojev, neznanih našemu meščanu. V drugi nov uvoženi osebni avtomobil. Usta so se odprla na stežaj. Pa še shrambe in kašče so si ogledali. Prav to je najbolj zanimalo našega meščana. Potrebuješ ozimnico?

Da, je bil krotek bratranec. Saj veš, kako je. Dopust, mularija v šolo, kurjava tudi v mestu ni zastoj. Jeseni se v mestu najbolj bojimo. Pa nov plašč, pa čevlje, no saj veš, koliko vse stane. Tudi vzdrževanje avtomobila ni zastoj. Ja, poznam tvoje težave. Nisi prvi, ki me je obiskal. Vidiš, ti si se kopal na morju, jaz pa v lastnem znoju. Lahko bi prišel kaj okoli, takole za trim. Ti je bilo težko? Da, seveda. Ni časa. No, ozimnico lahko dobiš. Zakaj ne? Saj je bila dobra letina. Tudi drugim sem jo dal. Denarja nimaš. To vem.

Bratranec so se zasvetile oči. Vidiš, pa bo le dal, je z očmi pomignil ženi.

Takole naredimo. Ti danes odpelješ krompir, zelenjavo, skratka vse, kar potrebuješ. Toda naredila bova račun. Kakšen račun, se je že zbal naš meščan. Tukaj mi boš podpisal znesek, plačaš pa lahko na moj žiro račun v mestu, v banki. Nič te ne silim, naredi po svoje, se je kmet zvito nasmehnil. Cene so bile take, da je naš meščan samo gledal. Vračunan je tudi moj znoj, saj razumeš.

Veš, v resnici nisem prišel samo zaradi ozimnice. Hotel sem te malo obiskati. Ozimnico nam bo prikrbel sindikat.

Na kratko so se pozdravili in se odpeljali. Med vožnjo je bilo vse tiho, misli pa so bile prav gotovo nekje na vasi. Danes pa res ne moreš nikogar več vleči za nos, je rekel meščan in se ustavil pred blokom.

Kupci in sodelavci nam pišejo

Emona – Merkur, TOZD Pekarna Center

Uredništvo glasila Mercator

V 9. številki vašega glasila smo v rubriki »Kupci in sodelavci nam pišejo« lahko prebrali pismo občanke, v katerem se pritožuje, da je vaša poslovalnica v Eipprovi ulici odprta samo dopoldan. Dobro poznamo tožavo, katere navaja kot razlog za to v odgovoru na pismo direktor TOZD Dolomiti, saj smo zaradi istih razlogov bili prisiljeni zapreti našo poslovalnico v sosednji hiši.

Vendar se ne strinjamo s tem, da o prenehanju poslovanja nismo pravočasno seznanili delavcev Mercatorja; namreč dvakrat smo o tem osebno govorili s poslovodkinjo omenjene trgovine, poleg tega pa smo poskrbeli tudi za dostavo kruha. Če dosedanji promet v vaši trgovini zaposlenim ni zagotavljal primernih osebnih dohodkov, kot lahko beremo v odgovoru tovariša direktorja, se je z ukinitvijo poslovanja naše prodajalne ta promet verjetno povečal.

Žal moramo na vašo željo, da bi vam odstopili tudi naše delavce še enkrat negativno odgovoriti – namreč pomanjkanje zaposlenih je bil tudi osnovni razlog, zaradi katerega smo bili prisiljeni zapreti našo poslovalnico v Eipprovi ulici.

V upanju, da takih in podobnih nesporazumov v bodoče ne bi bilo, ter z željo po nadaljnjem poslovnem sodelovanju, vas tovariško pozdravljamo.

Direktor komercialnega sektorja

Ob otvoritvi fotografske razstave

Center za obveščanje

Utrinki ustavljenega časa

V četrtek, 25. oktobra letos je namestnik generalnega direktorja SOZD Mercator Vukadin Nedeljković odprl razstavo fotografije Kancijana Hvastije, ki jo je ob 30-letnici Mercatorja organizirala kulturna komisija koordinacijskega odbora sindikata SOZD Mercator. Plod dolgoletnih iskanj, snovanj in hotenj našega sodelavca – fotografa amaterja – smo si lahko ogledali vsako dopoldne do 8. novembra v jedilnici na Aškerčevi 3 v Ljubljani.

Otvoritvi je prisostvovala tudi sekretarka kulturne skupnosti občine Ljubljana Vič-Rudnik Milena Smola. Prisotne je pozdravila predsednica kulturne komisije, Alenka Malenšek. Izrazila je zahvalo Kancijanu Hvastiji, ki »nam odkriva lepote naše dežele, našim očem niza izseke vsakdanjega življenja, obsoja dogodek večrajšnjega, današnjega dne in se sprašuje po jutrišnjem dnevu. Kaže nam naravo, njene elemente, ljudi – stare, mlade, otroke, a drugače, kot jih zazna naše oko. Njegova fotografija je črno-bela«, je predstavila Kancijanovo tehniko, »saj z njo najlaže doseže umetniško raven izraza, išče in niza barvne odtenke od popolnoma črne, preko nešteto tonov sivine, do popolnoma bele.«

V imenu kulturne komisije je izrazila zahvalo še pokrovitelju in vsem, ki so sodelovali pri postavitvi razstave.

»Kancijanova fotografija nosi elemente čustvenosti, vključuje pa kreativne momente in doživlja. Vsaka njegova fotografija je tesno povezana z raznimi področji ljudske dejavnosti. Te fotografije nas opozarjajo, motivirajo, nam svetujejo,« je ob otvoritvi poudaril Vukadin Nedeljković – pokrovitelj razstave. Izrazil je priznanje vsem, ki so svoja prizadevanja vložili v organizacijo in postavitev razstave in tako »ideje spremenili v dejanje. Nudimo jim podporo in izražamo svojo željo, naj še organizirajo take in podobne razstave.«

Razstavo sodelavca fotografa-amaterja, Kancijana Hvastije, je odprl namestnik generalnega direktorja SOZD, Vukadin Nedeljković.

Foto Jože Rozman